

Henrietta Kaukkila

VIHREÄ LIPPU –PROJEKTIN TOTEUTUS PÄIVÄKOTI
METSÄTÄHDESSÄ TOIMINTAKAUDELLA 2015-2016

Sosiaalialan koulutusohjelma
2016

VIHREÄ LIPPU –PROJEKTIN TOTEUTUS PÄIVÄKOTI METSÄTÄHDESSÄ TOIMINTAKAUDELLA 2015-2016

Kaukkila, Henrietta
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Marraskuu 2016
Ohjaaja: Levjärvi, Krista
Sivumäärä: 44
Liitteitä: 3

Asiasanat: ympäristökasvatus, Vihreä lippu, osallisuus, varhaiskasvatus

Ympäristökasvatus, ympäristöstä huolehtiminen ja lasten osallisuus ovat jatkuvasti nykypäivänä esillä olevia aiheita. Varhaiskasvatuksessa näillä teemoilla on koko ajan olennaisempi rooli osana varhaiskasvatuksen arkea.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Vihreä lippu –projektiin liittyvää toimintaa päiväkotit Metsätähdessä yhteistyössä heidän kanssaan. Opinnäytetyön kehittämistavoitteena oli kehittää päiväkodin toimintaa niin, että Vihreä lippu –merkintä olisi mahdollista saavuttaa. Vihreä lippu merkitsee, että päiväkotit on ympäristövastuullinen päiväkotit.

Opinnäytetyö oli toiminnallinen opinnäytetyö. Keskeinen osa kehittämistyötä oli matokompostorin rakentaminen ja sen hoitaminen yhdessä lasten kanssa. Lapsia innosti erityisesti se, että he saivat itse hoitaa, kastella ja ruokkia matokompostorissa asuvia kompostorilieroja ja seurata niiden elämää. Opinnäytetyöni tarkoitus oli myös syventää omaa tietämystäni ympäristökasvatuksesta sekä tukea lasten osallisuutta sadutus-työmenetelmän avulla. Sadutusteos auttoi osallisuuden ohella selvittämään, miten lapset olivat ymmärtäneet ja sisäistäneet ympäristökasvatuksesta kertomani asiat, ja johtopäätöksenä saatoinkin todeta, että lapset olivat sisäistäneet matokompostoriin liittyvän kierrätyksen elinkaaren hyvin. Teoreettisina lähtökohtina opinnäytetyössä oli Vihreä lippu –projekti, ympäristökasvatus, lasten osallisuus sekä lasten sadutus.

Opinnäytetyön raportti koostuu projektin suunnittelusta, toiminnan toteuttamisesta ja sen arvioinnista sekä opinnäytetyön tietoperustasta. Tavoitteiden saavuttaminen opinnäytetyössä sujui hyvin ja yhtenä osana onnistuneesta yhteistyöstä päiväkotit Metsätähden kanssa kertoo se, että päiväkodin lipputangossa liehuu Vihreä lippu.

COMPLETING A GREEN FLAG PROJECT IN THE METSÄTÄHTI DAY CARE CENTRE DURING THE PERIOD OF 2015–2016

Kaukkila, Henrietta

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

November 2016

Supervisor: Leväjärvi, Krista

Number of pages: 44

Appendices: 3

Keywords: environmental education, Green Flag, participation, early childhood education and care (ECEC)

Environmental education, taking care of the environment, and child participation are subjects frequently discussed at the present time. In ECEC, these themes are becoming increasingly essential for everyday ECEC practice.

The goal of this thesis was to co-operate with the Metsätähti Day Care Centre and, together with them, further engage in activities related to the Green Flag Programme. The development goal of the thesis was to develop the day care activities toward enabling the day care centre to earn the Green Flag award. The Green Flag signifies an environmentally responsible day care centre.

This thesis was practice-based. As a fundamental part of the development work, a worm compost system was built and managed together with the children. The children were particularly enthusiastic about being allowed to independently take care of, water, and feed the redworms and follow their life. As other purposes of the thesis, I wanted to expand my own knowledge of environmental education, and also create a storycrafting workshop with the children in order to support their participation and, to some extent, find out how well they had understood and processed what I had taught them. Based on the stories created, I came to a conclusion that the children had well understood the concept of recycling in relation to the worm compost system. The theoretical foundation consists of the Green Flag Programme, environmental education, child participation, and storycrafting with children.

The report section of the thesis covers the project planning, performance and evaluation of the activities, and information basis of the thesis. As a result of successful co-operation with the Metsätähti Day Care Centre, a Green Flag now blows in the wind on top of the day care centre's flagpole.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	7
2.2	Päiväkoti Metsätähti yhteistyökumppanina	8
2.3	Vihreä lippu –projektin vaiheita päiväkot Metsätähdessä	8
2.4	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	10
3	OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET	11
3.1	Ympäristökasvatus	11
3.2	Lasten osallisuus ja sen merkitys	13
3.3	Sadutus lasten osallistamisen menetelmänä	15
4	VIHREÄ LIPPU	17
4.1	Mikä on Vihreä lippu?	17
4.2	Vihreän lipun kansainvälistä taustaa	18
4.3	Vihreä lippu Suomessa	19
4.4	Projektit olennaisena osana Vihreää lippua	20
4.5	Vihreä lippu –projektin vaiheet	21
4.6	Lasten osallisuuden korostaminen tärkeässä asemassa	23
4.7	Vihreän lipun kriteerit	24
4.7.1	Mihin kriteerit perustuvat?	24
4.7.2	Kymmenen eri kriteeriä	25
5	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	28
5.1	Tiedonhankinta ja aiheeseen perehtyminen	28
5.2	Kehittämistoiminnan tarkentuminen	29
5.3	Voi hyvin –messut	30
5.4	Teemaviikkojen toteutus	31
6	KEHITTÄMISTYÖN ARVIOINTI	34
6.1	Ympäristökasvatusta osallisuuden kautta	34
6.2	Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi	38
7	LOPUKSI	42
	LÄHTEET	43

LIITTEET

LIITE 1	Mikä Vihreä lippu? –site
LIITE 2	Kyselylomake vanhemmille
LIITE 3	Sadutusteos

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aihetta miettiessäni minulle nousi alusta asti selkeästi esille se, että tahtoisin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön liittyen jotenkin ympäristöön ja ympäristökasvatukseen. Aihe on aina ollut lähellä omaa sydäntäni ja halusin näin ollen lisätä myös ammatillista tietämystäni aiheesta. Ympäristökasvatus on ajankohtainen aihe, joka on jatkuvasti esillä. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on, että lapset jo varhaiskasvatuksessa sisäistäisivät tietoja ja taitoja omasta ympäristöstään ja sen suojelemisesta. Pääasiallisena tavoitteena ympäristökasvatuksella on kasvattaa ympäristövastuullisia kansalaisia.

Lapijoen päiväkoti Metsätähti on luontopainotteinen päiväkoti. Vieraillessani päiväkodilla, minulla ja päiväkodin henkilökunnalla tuli puhetta opinnäytetyöstäni ja kiinnostuksestani ympäristölähtöistä aihetta kohtaan. Sain päiväkodin henkilökunnalta ehdotuksen, että tekisin opinnäytetyöni heille. Innostuin ideasta ja lähdimme yhdessä suunnittelemaan ja tarkentamaan opinnäytetyöni aihetta. Päiväkodilla oli tällä toimintakaudella juuri meneillään Vihreä Lippu –projekti ja heiltä tuli ehdotus, että osallistuisin projektin toteuttamiseen kevään 2016 aikana heidän kanssaan, mikä omasta mielestäni kuulosti erittäin hyvältä idealta. Vihreä lippu –merkintä tarkoittaa, että päiväkoti on ympäristövastuullinen päiväkoti. Koska Vihreä lippu on opinnäytetyöni olennaisin käsite, on siitä kerrottu omana päälukunaan raportissa. Muut aiheeseen liittyvät käsitteet opinnäytetyössäni ovat ympäristökasvatus, lasten osallisuus ja sen merkitys sekä sadutus lasten osallistamisen menetelmänä. Koin yhteistyön päiväkoti Metsätähden kanssa mielekkääksi ja helpoksi alusta asti, sillä paikka oli minulle jo entuudestaan tuttu. Uskoin myös, että tämän vuoksi työskentely lasten kanssa olisi helpompaa ja saisin heistä enemmän irti projektin aikana.

Alettuani miettiä aihetta tarkemmin, innostuin projektin toteuttamisesta erityisen paljon. Vahvana ajatuksena minulle nousi esiin, että haluaisin rakentaa matokompostorin. Arvelin, että matokompostori olisi mielenkiintoinen ja erilainen kokemus niin lapsille kuin aikuisille, ja sellaiseksi se osoittautuikin. Matokompostoriin liittyen, halusin kuulla lasten ajatuksia aiheesta ja tässä hyödynsin

menetelmänä sadutusta. Sain päiväkodilta kaiken kaikkiaan melko vapaat kädet oman toimintani toteuttamiseen.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä ja järjeistämistä. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapana voi olla kohderyhmän mukaan esimerkiksi kirja, kansio, opas tai jokin järjestetty näyttely tai tapahtuma. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Edellä olevista seikoista johtuen toiminnallisella opinnäytetyöllä on siten yleensä aina toimeksiantaja (Virtuaaliammattikorkeakoulun www-sivut 2006). Omassa opinnäytetyössäni yhdistyy sekä toimintaan ja tapahtumaan osallistuminen sekä lopullinen lasten kanssa tuotettu tuotos.

Ammattikorkeakoulussa annetun koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija valmistuttuaan toimii alansa asiantuntijatehtävissä ja sekä tietää että taitaa siihen liittyvät kehittämisen ja tutkimuksen perusteet. Opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja riittävällä tasolla alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittava. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Oma opinnäytetyöni oli hyvin käytännönläheinen sekä työelämälähtöinen. Päiväkoti hyötyi yhteistyöstämme, mutta myös minä pystyn jatkossa hyödyntämään kaikkia opinnäytetyöni aikana tekemiäni havaintoja tulevaisuuden työssäni, missä sitten työskentelenkin. Koen erityisen tärkeäksi taidoksi omien mielipiteiden perustelun, pohtimisen ja tietojen peilaamisen opittuihin teoretietoihin.

Toiminnallisen opinnäytetyön raportti on kirjallinen teksti, josta selviää mitä, miksi ja miten on tehty, millainen työprosessi on ollut sekä millaisiin tuloksiin ja johtopäätöksiin on päädytty. Raportissa tulee esille myös opiskelijan oman työn arviointi. Opinnäytetyön raportin perusteella lukija pystyy päättämään, miten opinnäytetyö on onnistunut. (Vilka & Airaksinen 2003, 65.) Opinnäytetyön raportin kirjoittaminen on tiivis ja mielenkiintoinen projekti, joka saa opiskelijan itsensäkin pohtimaan oman raporttinsa ja työnsä onnistumista. Hyvän raportin edellytyksenä on

opiskelijan oman mielenkiinnon kohteiden toteuttaminen ja sen myötä onnistumisten ja pohdintojen kirjaaminen opinnäytetyön raporttiin. Lukijan on hyvä saada käsitys myös siitä, mitä opinnäytetyön tekijä tekisi toisin.

2.2 Päiväkoti Metsätähti yhteistyökumppanina

Päiväkoti Metsätähti on luontopainotteinen päiväkoti Eurajoen kunnassa. Päiväkodin monipuolinen varhaiskasvatus perustuu Eurajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan lapsen oppimisen iloa ja ihmettelyn riemua kunnioittaen sekä pienryhmätoimintaa ja yhteisökasvatusta korostaen. Päiväkoti Metsätähdessä on neljä osastoa, joista yksi on esikoululaisten ryhmä (yhteydessä koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa) ja yksi on vuorohoitoryhmä. Kaksi muuta ryhmää ovat sisarusryhmiä. (Eurajoen kunnan www-sivut 2015.) Toimintakaudella 2016–2017 toinen sisarusryhmistä muuttui viskariryhmäksi eli viisivuotiaiden lasten ryhmäksi ja toinen 0-4-vuotiaiden sisarusryhmäksi. Taloon perustettiin myös toistaiseksi toinen esikouluryhmä viskariryhmän kanssa samoihin tiloihin.

Toiminta päiväkoti Metsätähdessä on lapsilähtöistä ja yhteisöllistä. Toiminnan yhtenä tavoitteena on osallisuuden lisääminen. Lapsi osallistuu omien kykyjensä mukaan vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa toiminnan ideoimiseen, suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lasta kuullaan ja hänen vaikutusmahdollisuuksiaan tuetaan. Päivähoitoarjessa lapsen osallisuus näkyy arkiaskareissa, ideoiden kehittämisessä ja projekteissa: tarkoitus on, että aikuinen ja lapsi toimivat yhdessä. Lapsen ja aikuisen yhdessä toimiminen oli myös keskeisessä roolissa oman opinnäytetyöni tekemisessä. Vastuu toiminnan tavoitteellisuudesta ja oikea-aikaisuudesta on aina aikuisella. (Eurajoen kunnan www-sivut 2015.)

2.3 Vihreä lippu –projektin vaiheita päiväkoti Metsätähdessä

Päiväkoti Metsätähden toiminnalla sekä Vihreä Lippu –projektilla on yhteisiä tavoitteita. Vihreä lippu –projektissa korostuu hyvin myös päiväkodin omat tavoitteet arjen toiminnan toteutukseen. Tarkoitus on, että päiväkodin arjessa lapsen osallisuus näkyy – Vihreä lippu –projekti tukee tätä samaa tavoitetta. Esimerkiksi Vihreän lipun

toiminnan kautta ympäristöraadin avulla lapset pääsevät oleellisesti ja merkittävästi vaikuttamaan päiväkodin arjen suunnitteluun ja siellä toteutettavaan toimintaan. Ympäristöraadissa lapset saavat tuoda esille omia ideoitaan ja heitä kuunnellaan sekä heidän ideoihinsa tartutaan oikeasti. Lopullinen vastuu toiminnan toteutuksesta on olennaisesti aikuisilla, jotka Vihreä lippu –projektissa ottavat lopullisen vastuun projektin tavoitteista ja oikeasta toteutuksesta.

Vihreä lippu –projekti on aloitettu päiväkotia Metsätähdessä syyskaudella 2015. Ensimmäisen kauden teemaksi päiväkotia oli valinnut jätteiden vähentämisen. Päiväkotia kokosi aluksi kasaan ympäristöraadin, johon kuuluu sekä aikuisia että lapsia ja heidän vanhempiaan, sekä vihreän tiimin, jossa on vain talon henkilökuntaa. Ensimmäisen syksyn aikana päiväkodissa saatiin jokaiselle osastolle omat roskikset paperille, pahville ja energijätteelle. Jokainen roskis sai oman tunnuksensa, paperi sai ampiaisen, pahvi lampaan sekä energijäte hevosen kuvan, mikä olennaisesti helpotti ja selkeytti lapsille jätteiden lajittelemista. Lisäksi päiväkodin ruokalaan ja vuorohoitoryhmään tuli possu- eli biojäteroskikset. Syksyllä ympäristöraadin lapset saivat ideoida omat robotit jokaiselle roskikselle, jotka esittäytyivät koko talon yhteisessä aamunavauksessa. Tässä aamunavauksessa talon muulle väelle esiteltiin, mikä roska tulee mihinkin roskikseen. Lapset olivat sisäistäneet ohjeet hyvin. (Päiväkotia Metsätähden Vihreän lipun terveiset –kotikirje 2015.)

Marraskuussa 2015 järjestettiin syksyn Vihreä viikko viikolla 46 ja silloin päiväkodissa oli korttipaja, jossa lapset tekivät kortteja kierrätysmateriaaleista. Nämä lasten tekemät kortit tulivat myyntiin päiväkodilla järjestettävään kirppispäivään, joka järjestettiin lauantaina 14.11.2015. Lisäksi joulukuussa päiväkodin sisarusryhmät ottivat kokeiluun vessojen seiniin kiinnitettävät rullapyyhkeet käsipaperimenekin vähentämiseksi. Aluksi rullapyyhkeet eivät osoittautuneet kovin toimivaksi ratkaisuksi, mutta lasten tutustuttua niihin paremmin, niiden käyttö alkoi sujua helpommin. Tämän seurauksena rullapyyhkeet päätettiin ottaa käyttöön koko talossa. Joulukuussa Vihreä lippu näkyi erityisesti päiväkodin pitämässä aineettomassa joulukalenterissa. Päiväkodin leikkimökkiin oli muuttanut asumaan Aapo-tonttu, joka keksi joka päivä lapsille jotain jouluista puuhaa. (Päiväkotia Metsätähden Vihreän lipun terveiset –kotikirje 2015.)

Kevään 2016 aikana vuorossa oli myös Vihreät teemaviikot, joihin itsekin olennaisesti osallistuin. Tulin mukaan talon projektiin keväällä yhteisen keskustelun kautta liittyen oman opinnäytetyöni suunnitteluun ja tekemiseen. Keskustelussa tulimme siihen tulokseen, että tekisin opinnäytetyöni heille liittyen Vihreä lippu – projektiin. Suunnittelimme yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa, mikä olisi minun roolini talon Vihreä lippu –projektissa ja päädyimme toteuttamaan opinnäytetyöni osana kevään teemaviikkoja. Toteutimme yhdessä viikkojen suunnittelutyötä sekä jaoin minun vastualueeni Vihreiden viikkojen aamunavauksen pitämiseen, matokompostorin rakentamiseen ja esittelyyn sekä aiheeseen liittyvään lasten saduttamiseen. Oma osallistumiseni Vihreä lippu – projektiin yhteistyössä päiväkodin kanssa oli näin ollen yksi vaihe päiväkodin Vihreä lippu –projektin toteutuksessa.

Kevään aikana päiväkotivieraili lisäksi Eurajoella Kuivalahden, Irjanteen sekä Sateenkaaren ryhmiksissä esittelemässä Vihreä lippu –toimintaa. Toukokuun aikana esikoululaiset olivat vielä päässeet vierailulle BMH Technology –tehtaalle Raumalle. Siellä lapset tutustuivat tehtaalla valmistettaviin tyrannosaurus-murskaimiin. Lapsille näytettiin video ja lisäksi heille kerrottiin murskainten valmistuksesta ja käytöstä. Näillä murskaimilla murskataan yhdyskuntajätettä ja murskeesta syntyy ympäristöystävällistä polttoainetta. Lisäksi lapset olivat vielä päässeet tutustumaan tehtaaseen. (Päiväkoti Metsätähden Vihreä tervehdys Metsätähdestä! –kotikirje 2016.)

2.4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni kehittämistoiminnan tavoitteena on Vihreä lippu –toiminnan kehittäminen päiväkotivierailuun yhteistyössä heidän kanssaan. Lähtökohdaksi on kysymys, miten toteutettaisiin Vihreän lipun –toimintaa niin, että päiväkotivierailu saavuttaisi Vihreä lippu –merkinnän sekä olennaisesti, mikä olisi minun roolini tämän toiminnan toteuttamisessa. Tietoa kehittämistoiminnassa tuotetaan käytännön toimintaympäristöissä, mikä omassa opinnäytetyössäni tarkoittaa toiminnan toteuttamista päiväkodin toimintaympäristössä.

Opinnäytetyölläni vastaan siihen kysymykseen, miten Vihreä loppu –projekti voi esimerkiksi toteuttaa päivähoiton yksikössä ja tuon esille keinon, miten lasten osallisuutta voidaan lisätä päivähoiton yksikössä. Lisäksi pohdin ympäristökasvatuksen roolia ja merkitystä varhaiskasvatuksessa.

3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Ympäristökasvatus

Vihreä lippu –projekti liittyy keskeisesti ympäristökasvatukseen. Ympäristökasvatus määritellään kasvatuksiksi, jonka tavoitteena on saada ihmiset tiedostamaan riippuvuutensa ympäristöstä sekä lisätä ympäristömyönteisiä asenteita (Parikka-Nihti & Suomela, 20). Sen päämääränä on välittää asenteita ja arvoja, jotka ohjaavat ihmisiä kunnioittamaan maapallon elämää. Ympäristökasvatuksen toiminnan perustana on kestävän kehityksen ihanne, niin kulttuurisesti, sosiaalisesti kuin ekologisesti tasapainoisen tulevaisuuden löytäminen. (Nyholm & Åberg 2010, 8.)

Ympäristökasvatuksella tarkoitetaan kaikilla koulutusasteilla tapahtuvaa elinikäistä oppimisprosessia, jossa ihmiset tulevat tietoisiksi ympäristöstä ja ympäristökysymyksistä ja myös omista rooleistaan ympäristön hoitajina ja säilyttäjinä. Ympäristökasvatuksen keskeinen periaate on, että sen kautta ihmiset saavat tietoja ja taitoja osallistua demokraattisen yhteiskunnan kehitykseen ja johtamiseen. (Wolff 2004, 19.) Lisäksi ympäristökasvatuksen tavoitteena on saada yksilöt pohtimaan asioiden eri puolia kriittisesti sekä sen tavoite on edistää yksilön ongelmanratkaisu- ja päätöksentekokykyä (US Environmental Protection Agency 2016). Mitä nuorempana ympäristökasvatus aloitetaan, varmasti sitä helpommaksi ympäristötietoisten asioiden sisäistäminen tulee. Tämän vuoksi on tärkeää, että jo varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomiota tällaisiin asioihin, kuten Vihreässä lipussa tehdään.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura (2012) määrittelee ympäristökasvatuksen kasvatukselliseksi toiminnaksi, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia siten, että

yksilöiden ja yhteisöjen arvot, tiedot, taidot ja toimintatavat muuttuvat kestävä kehityksen mukaisiksi. Ympäristökasvatuksen tulisi siis antaa jokaiselle ihmiselle mahdollisuudet oppia asioita, joita tarvitaan fyysisen ja sosiaalisen tilan parantamiseen sekä suojeluun. (Parikka-Nihti & Suomela, 20.)

Kiteytettynä ympäristökasvatuksen tavoitteena on:

1. Kasvattaa selvään tietoisuuteen ja huoleen taloudellisten, sosiaalisten, poliittisten ja ekologisten tekijöiden riippuvuudesta toisistaan kaupunki- ja maalaisympäristössä.
2. Mahdollistaa jokaiselle ihmiselle sellaisten tietojen, arvojen, asenteiden, sitoutumisen ja taitojen saaminen, joita tarvitaan ympäristön suojeluun ja parantamiseen.
3. Luoda yksilöille, ryhmille ja koko yhteiskunnalle uusia ympäristöön liittyviä toimintamalleja.

(Wolff 2004, 19.)

Yksi ympäristökasvatuksen ja kestävä kehityksen kasvatuksen yleisistä tavoitteista on ihmisen kasvaminen ympäristötietoiseksi. Ympäristötietoinen ihminen on ympäristömyönteinen siten, että hän osaa toimia ympäristöä mahdollisimman vähän haittaavasti. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 22.) Vihreä lippu –projekti tukee vahvasti lasten kasvamista ympäristötietoisiksi kansalaisiksi. Sen tavoitteena on pitkän aikavälin vaikuttaminen, joten toivottavasti se jättää myös lapsiin pysyviä vaikutteita.

Pienten lasten ympäristökasvatuksen lähtökohtana on lapsen kokonaisvaltainen kehittyminen niin fyysisesti, emotionaalisesti kuin kognitiivisestikin. Ympäristökasvatuksessa tulisikin pyrkiä sekä lapsen kehon, sydämen että pään monipuoliseen huomioimiseen. Kehollisuus merkitsee toimintaa sekä ympäristöissä että ympäristön hyväksi, ja sydän viittaa tunnepohjaiseen sitoutumiseen, eli toisin sanoen lapsi kiinnostuu, välittää ja haluaa huolehtia ympäristöstään sekä siellä elävistä. Ympäristöä koskevat tiedot, tiedonkäsittelytaidot ja arviointikyky puolestaan liittyvät päähän. Sosiaalinen ympäristö voi osaltaan tukea näitä ulottuvuuksia. Innostus ja kiinnostus luovat pohjaa halulle tietää ja vaikuttaa. (Parikka-Nihti & Suomela, 28.)

Positiivinen suhde ympäristöön saa vahvistusta hyvää oloa tuottavista kokemuksista ja havaitsemisen, ihastelun, löytämisen ja keksimisen tunteista. Pieni lapsi laajentaa toimintaympäristöään vähitellen. Tähän laajenemiseen vaikuttavat motoriikan kehittymisen lisäksi lapsen uteliaisuus sekä toisaalta todelliset tai kuvitellut pelot ja uhat. (Parikka-Nihti & Suomela, 30.) On tärkeää, että lapsi saa monipuolisesti erilaisia kokemuksia ympäristöön liittyen. Opinnäytetyössäni korostuu se, miten toiminnallisesti rakensin matokompostorin ja lapset olivat siitä kiinnostuneita ja innostuneita. Sadutuksessa taas sisäistettyjen tietojen ja oman mielikuvituksen hyödyntäminen loivat positiivista onnistumisen tunnetta.

3.2 Lasten osallisuus ja sen merkitys

Lasten näkökulman tavoittaminen ja heidän osallisuutensa voidaan nähdä yhteiskunnassa vallitsevana arvona, joka näkyy myös erilaisissa sopimusteksteissä ja opetussuunnitelmaohjauksessa. Perustavanlaatuisena lähtökohtana voidaan pitää YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta, jossa tuodaan esiin lapsen oikeus tulla kuulluksi ja osallistua ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla itseään koskevista asioista päätettäessä (artikla 12) sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksiään (artikla 13). -- Lasten kanssa työskentelevät joutuvatkin jatkuvasti tasapainoilemaan sen suhteen, missä asioissa lapsi tulisi nähdä osaavana ja päteväenä toimijana ja milloin hän taas tarvitsee huoletonta lapsuutta sekä aikuisen hoivaa ja suojelua. Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, luonnollisesti sitä voimakkaammin aikuiset ottavat vastuun hänen elämästään – ja sitä vahvemmin myös lasten ääni tulee upotetuksi aikuisten omien intressien ja tulkintojen läpi. (Turja 2010, 30.)

Lasten osallisuutta on pyritty määrittelemään monella tavalla eri lähteissä ja yhteyksissä. Keskeisiä asioita kaikissa määrittelyissä ovat kuulluksi tuleminen, omassa yhteisössään vaikuttaminen ja tunne sekä tietoisuus omasta osallisuudestaan. Muita näkökulmia ovat muun muassa vastuun ottaminen, tasa-arvoisuus, demokraattisuus sekä erilaisuuden hyväksyminen. (Turja 2010, 38.)

Osallisuus on lisäksi pääosin yhteisöllistä toimintaa. Tämä tarkoittaa sitä, että lasten kuuleminen ei ole yksittäisten lasten toiveiden täyttämistä vaan kaikkien ryhmään kuuluvien keskenään erilaistenkin näkökulmien yhdessä kuuntelemista ja huomioon ottamista sekä yhteistä neuvottelua kaikkia tyydyttävään ratkaisuun pääsemiseksi. Esimerkiksi erilaiset arpomiset ja äänestykset ryhmässä tukevat lasten demokraattisten toimintatapojen oppimista. (Turja 2010, 38.) Myös toteuttaessani ryhmäsadutusta oli otettava huomioon se, että saataisiin aikaiseksi sellainen satu, johon kaikki olisivat tyytyväisiä. Kukaan lapsi ei tässä tilanteessa voinut ajatella vain omaa tahtoaan, mikä lisäsi hyvää vuorovaikutuksen harjoittelua.

Osallisuuden toiminnalliset muodot noudattavat totuttuja toimintaprosessin vaiheita, jotka etenevät ideoista suunnitelmiin, päätöksentekoon, toiminnan täytäntöönpanoon ja toteutetun toiminnan arviointiin. Arviointia voi tapahtua myös prosessin alkuvaiheessa, jos etsitään vaikka kehitettäviä kohteita tai ideoitaan parannuksia. Toimeenpanoon liittyy lisäksi lasten pääsy olemassa oleviin materiaaleihin voimavaroihin, joiden avulla toimintaa voidaan toteuttaa. Monia päiväkotien materiaaleista säilytetään suljetuissa tiloissa, piilossa lapsilta ja aikuisten valvonnan alla. Lapsilta ei myöskään kysytä usein mielipidettä uusien materiaalien hankinnassa. (Turja 2010, 40.)

Lapsen oma tunne osallisuudesta kuuluu erottamattomasti osallisuuden kokonaisuuteen ja toiminta koetaan merkityksellisenä vain tunne-elämysten kautta. Niinpä kaikkein nuorimpienkin lasten mukanaolo voi olla osallisuutta, mikäli siihen liittyy sellaista vuorovaikutusta, joka viestittää heille, että he ovat merkityksellisiä yhteisössään. Osallisuus edellyttää myös sitä, että lapset voivat tuntea, että heihin luotetaan yhteisössään. (Turja 2010, 43.) Kun lapset kokevat, että heihin ja heidän ideoihinsa luotetaan ja niihin tartutaan, he uskaltavat tuoda ideoitaan rohkeasti esille pelkäämättä sitä, että aikuiset ohittaisivat heidän mielipiteensä ja toiveensa.

Kokemus vahvasta yhteydestä omaan minuuteen, kyvykkyydestä saada aikaan muutoksia eli vaikuttaa maailmaan sekä varmuus joukkoon kuulumisesta ovat mielenterveyden kulmakiviä. Vahvistamalla lapsen ja nuoren mahdollisuutta osallistua toimivana, tuntevana, ajattelevana ja luovana yksilönä kussakin kehitysvaiheessa varmistetaan hänen muodostumistaan eheäksi yksilöksi.

Osattomuus taas omaan elämään on psyykkisen pahoinvoinnin ja sairastamisen peruskokemus. Se näkyy vieraantumisenä omasta itsestä sekä esimerkiksi eristäytymisenä ihmisyhteisöstä ja johtaa näiden kautta yksinäisyyteen ja merkityksettömyyden tunteeseen. (Mäkelä, 2011, 14.)

On tärkeää kehittää erilaisia muodollisia keinoja, joilla voidaan lisätä lasten mahdollisuuksia osallisuuteen. Tällaisia ovat esimerkiksi lasten kokoukset, lapsille suunnatut toiminnan arviointilomakkeet tai lasten ja vanhempien yhteiset aloitelaatikat. Irrallisista osallisuustapahtumista tulisi kuitenkin edetä kohti jatkuvasti läsnä olevaa osallisuuden kulttuuria, niin että ajatus lasten osallisuudesta juurtuu kaikkeen arjessa tapahtuvaan toimintaan. (Turja 2010, 43.)

3.3 Sadutus lasten osallistamisen menetelmänä

Sadutus on kaikenikäisten – erityisesti lasten – kuuntelua ja osallisuutta korostava työväline niin käytännön työssä, kehittämisessä kuin tutkimuksessakin. Menetelmän avulla kuunnellaan lasta, nuorta tai aikuista. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen [www-sivut 2015.](#)) Koska osallisuus on olennainen osa Vihreä lippu –projektia, sadutus sopi erinomaisesti yhdeksi työmenetelmäksi opinnäytetyöhöni. Tämä yhteensopivuus tuki valintaani käyttää sadutusta.

Sadutus on menetelmä, jossa uusi satu tai tarina syntyy kertojan ja saduttajan välillä. Menetelmä on osoittautunut sopivaksi kenelle vain iästä ja kulttuurista riippumatta. Eniten sadutuksen menetelmää on käytetty lasten kanssa. Sadutus poikkeaa sadunkerronnasta siinä, että lapsen tai lapsiryhmän kertoessa aikuinen kirjaa tarinan sellaisenaan sanatarkasti ja lukee sen kertojalle, jotta tämä voi tehdä siihen vielä muutoksia, jos hän haluaa. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen [www-sivut 2015.](#))

Sadutuksessa lasten ei tarvitse olla saduttajalle entuudestaan tuttuja. Sadutuksen avulla työntekijä tutustuu nopeasti ja hyvin henkilökohtaisella tavalla lapsiin ja samalla tutustuttaa lapset toisiinsa. Sadutuksessa on tärkeää, että aikuinen viestittää alusta alkaen omalla toiminnallaan olevansa kiinnostunut lasten maailmasta ja arvostavansa heidän mielipiteitään. Lapselle on tärkeää saada tehdä itse, vaikuttaa ja

olla aktiivinen sekä tulla arvostetuksi. (Karlsson 2014, 29.) Omana lähtökohtanani sadutuksessa oli, että olin valtaosalle lapsista ennestään tuttu, minkä uskoin olevan hyödyksi opinnäytetyötä tehdessäni. Uskoin, että tämä seikka saisi lapset kertomaan asioita rohkeammin minulle.

Sadutus ryhmässä on eri asia kuin se, että lasta sadutetaan yksin. Yksin kertominen ja ryhmäsadutustilanteet eroavat toisistaan. Kahdestaan oleminen synnyttää tietynlaisen intiimin läheisyyden ja jakamisen tunteen. Ryhmässä yhdessä kerrottu satu puolestaan luo yhteisöllisyyttä ja yhdessä pohtimista. Ryhmässä huomaa, että asioita voidaan perustella monesta eri näkökulmasta. Jotta yhteinen satu syntyy, on löydyttävä kaikkia tyydyttävät juonenkäänteet. Yhteissadussa näkyy ryhmän toimintatapa ja samalla kertomus synnyttää yhteenkuuluvuutta, jossa jokaiselle löytyy oma paikka. (Karlsson 2014, 34.) Opinnäytetyössäni käytin menetelmänä ryhmäsadutusta. Valitsin ryhmäsadutuksen menetelmäksi yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa, jotta mahdollisimman moni päiväkodin lapsista pääsisi osallistumaan mukaan.

Sadutuksen positiivinen puoli on, että lapset ovat pääsääntöisesti aina iloisia omista saduistaan. Lapsista on lähes aina innostavaa kuulla oma ja muiden satu luettuna isommassa porukassa. Sadun julkaiseminen on yksi tapa osoittaa, miten tärkeä lapsen kerronta on. Sadun julkaiseminen kohottaa lapsen itsetuntoa ja uskoa omiin kykyihin. (Karlsson 2014, 37.) Päätin alusta asti, että lopullinen sadutusteos julkaistaisiin opinnäytetyöraporttini liitteenä sekä se tulisi päiväkodille. Tämän vuoksi teetin vanhemmille lupakyselyn aiheesta (LIITE 2).

Aihesadutuksessa saduttaja antaa sadutettavalle tai sadutettaville lähtökohdaksi tietyn aihepiirin. Monet saduttajat ovat huomanneet, että lapset kieltäytyvät helposti kertomasta tai vastaavat hyvin lyhyesti, jos heitä pyydetään kertomaan rajatusta aiheesta. Myös aihesadutuksessa pääasia on, että lapselle tulee tunne, että saduttaja todella haluaa kuunnella ja arvostaa sitä, mitä lapsi haluaa kertoa. (Karlsson 2014, 44.) Oman opinnäytetyöni sadutusmenetelmäksi valikoitui juuri aihesadutus. Päädyin aihesadutukseen siksi, koska se linkittyi tekemääni matokompostoriin ja sadutuksen oli tarkoitus liittyä juuri Vihreä lippu –teemaan sekä omaan opinnäytetyöni

tekemiseen. Jos en olisi valinnut menetelmäksi aihesadutusta, osa saduista olisi saattanut kertoa jostain aivan muusta.

Sadunkertojalla on aina tekijänoikeus omaan satuunsa. Tämä tarkoittaa sitä, että kertojalla on käytännössä oikeus päättää, kenelle satu luetaan. Lapsen mielestä on usein tärkeää ja hienoa, että hänen satunsa luetaan ääneen myös muille lapsilleen ja se, että muut lapset kuuntelevat sadun. (Karlsson 2014, 41.) Sadutus vaatii aina aikuiselta rohkeutta heittäytyä lapsen maailmaan. Aikuiselta näin ollen kaivataan herkkyyttä kuunnella, nähdä, aistia ja pohtia. (Karlsson 2014, 258.)

4 VIHREÄ LIPPU

4.1 Mikä on Vihreä lippu?

Vihreä lippu on päivähoidon ja oppilaitosten kestävän kehityksen ohjelma ja ympäristömerkintä. Vuodesta 2010 lähtien Vihreästä lipusta on tarjolla myös oma toimintamalli lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaan. Vihreässä lipussa yhdistyvät kestävän kehityksen ekologinen, sosiaalinen, kulttuurillinen ja taloudellinen näkökulma. (Manninen 2012, A1.) Vihreä lippu –ohjelma perustuu kansainvälisen Eco-Schools –järjestön luomaan kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Suomessa toimintaa ohjaa ja koordinoi Suomen Ympäristökasvatuksen Seura. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 112.)

Vihreä lippu ohjelmalla on viisi erilaista periaatetta:

1. Osallisuus: lapset ja nuoret ovat aktiivisia toimijoita projektien suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten arvioinnissa.
2. Ympäristökuormituksen vähentäminen.
3. Kestävän kehityksen kasvatus osana jokapäiväistä arkea.
4. Jatkuva parantaminen: pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen kehitys.
5. Yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

(Vihreän lipun www-sivut 2015.)

Omassa opinnäytetyössäni keskityn erityisesti lasten osallisuuden merkityksen korostamiseen sekä myös osittain ympäristökuormituksen vähentämiseen osana matokompostorin rakentamista ja näin ollen jätteiden kierrätystä. Myös kestävän kehityksen kasvatusta näkyy siinä, miten lapset innostuivat ajatuksesta, että he voisivat rakentaa myös matokompostorin heille kotiin.

Vihreä lippu –toiminnassa kehitetään lasten ja nuorten osallisuutta sekä päivähoidon tai oppilaitoksen ympäristökasvatustoimintaa. Ohjelman tavoitteena on vähentää päivähoidon tai oppilaitoksen sekä yksilöiden aiheuttamaa ympäristökuormitusta: toiminnan periaatteena onkin jatkuva parantaminen. Projektin päämääränä on kasvattaa ympäristövastuullisesti toimivia ihmisiä. (Manninen 2012, A7.) Päämäärä Vihreä lippu –projektissa on näin ollen sama kuin ympäristökasvatuksella.

4.2 Vihreän lipun kansainvälistä taustaa

Vihreä lippu on osa arvostettua kansainvälistä Eco-Schools –ohjelmaa, josta vastaa Foundation for Environmental Education –järjestö (FEE). FEE on vuonna 1981 perustettu eurooppalaisten ympäristöjärjestöjen yhteistyöelin. FEE päätti aloittaa pilottiprojektin nimeltä Eco-Schools, johon alun perin ilmoittautui mukaan kuusi maata: Tanska, Ranska, Hollanti, Espanja, Iso-Britannia ja Saksa. (Manninen 2012, A5.)

Kansainvälinen työryhmä päätti yhteisistä periaatteista:

- a. *Ruohonjuuritaso: aloitteen osallistumisesta pitää tulla koulun henkilökunnalta ja oppilailta.*
- b. *Osallistuminen: oppilaat ja henkilökunta toimivat yhdessä demokraattisessa ympäristöraadissa.*
- c. *Toiminta: Eco-Schools –projekti käsittää ympäristöopetuksen lisäksi käytännöllistä toimintaa.*
- d. *Avoimuus: jaetaan kokemuksia ja ollaan avoimia yhteiskunnalle.*

(Manninen 2012, A5.)

Koulujärjestelmät vaihtelevat paljon maasta toiseen, minkä vuoksi ei koettu mahdolliseksi tai edes toivottavaksi tehdä yhteistä valmista työmateriaalia tai säännöstöä. Tämän sijaan lyötiin lukkoon joitain yleisiä suuntaviivoja. Näitä suuntaviivoja ovat *ympäristöraati, teeman valitseminen ja ulkopuolisen tahon suorittama arviointi*. (Manninen 2012, A5.)

4.3 Vihreä lippu Suomessa

Vihreä lippu –ohjelma käynnistyi Suomessa pilottiprojektina syyslukukaudella vuonna 1998. Mukaan lähti neljä koulua ja kaksi päiväkotia EU:n URBAN-lähiöhankealueelta Helsingin Myllypurosta ja Kontulasta. Toimintakauden lopussa huhtikuussa kaikki osallistujat jättivät omat raporttinsa arvioitaviksi. Kansallinen Vihreä lippu –toimikunta myönsi Vihreän lipun käyttöoikeuden tällöin kolmelle osallistujalle. (Manninen 2012, A6.)

Vuoden 1999 syksyllä Vihreä lippu –ohjelma laajeni valtakunnalliseksi. Ohjelma tavoitti noin 14 000 oppilasta ja osallistujamäärä kasvoi noin seitsemääkymmeneen. Uusilla osallistujilla oli huhtikuussa vuonna 2000 ensimmäinen tilaisuus raportoida toimintaansa ja anoa Vihreää lippua. Noin viisikymmentä osallistujaa palautti raporttinsa Vihreä lippu –toimikunnan arvioitavaksi, joista toimikunta myönsi lipun 33 osallistujalle. Osallistujista 24 oli oppilaitoksia ja 9 päiväkoteja. (Manninen 2012, A6.)

Syksystä 2000 lähtien Vihreä lippu –ohjelma on jatkuvasti kasvattanut suosiotaan. Aktiivisia osallistujia (päiväkoteja, oppilaitoksia ja muita kasvatusalan yksiköjä) oli vuonna 2012 jo yli 300. Ohjelma tavoittaa yli 85 000 lasta ja nuorta ympäri maata ja lisäksi suuren määrän opettajia, kasvattajia ja muuta henkilökuntaa. (Manninen 2012, A6) Päiväkoteja osallistujista on suunnilleen kolmannes ja suurin osallistujaryhmä ovat alakoulut (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 113).

4.4 Projektit olennaisena osana Vihreää lippua

Vihreä lippu –toiminta jakautuu projekteihin, joissa päiväkotit tai oppilaitokset keskittyvät yhteisen ympäristökasvatukselliseen teemaan kerrallaan. Tämän johdosta työ rajautuu inhimillisen kokoiseksi. Valitusta teemasta toteutettavasta projektista tulee mielekäs kokonaisuus ja saadaan aikaan näkyviä tuloksia, mikä taas innostaa jatkamaan projektia eteenpäin. Vihreä lippu –projektin teemat ovatkin kuin palapelin paloja, jotka liittyvät kiinteästi toisiinsa. (Manninen 2012, A1.)

Vihreä lippu –projektin alussa päiväkodin tai oppilaitoksen Vihreä lippu –projektia ohjaava ympäristöraati valitsee teeman, johon keskitytään vähintään yhden lukuvuoden tai kalenterivuoden ajan. Kansainväliset perusteemat ovat vesi, energia ja jätteiden vähentäminen, ja ensimmäiseksi toiminnan teemaksi on valittava jokin näistä perusteemoista (Manninen 2012, A2.) Päiväkoti Metsätähti oli valinnut ensimmäisen toimintakauden teemaksi jätteiden vähentämisen.

Vihreä lipun ideana on, että jokainen siihen osallistuva yksikkö tekee omanlaisensa projektin ja kantaa vastuun sen onnistumisesta. Tarkoitus on, että Suomen Ympäristökasvatuksen Seuralta saa tukea, mutta mitään liian valmiita ei tarjota, koska ideana on, että projekti ja sen toteuttaminen lähtee osallistujista itsestään. (Manninen 2012, A2.) Tämä on yksi niistä seikoista, mikä minua kiehtoo Vihreässä lipussa. Mitään valmiita pohjia ei ole, vaan lähes kaikelle annetaan vapaat kädet ja jokaisen yksikön toiminnasta tulee aivan erilainen.

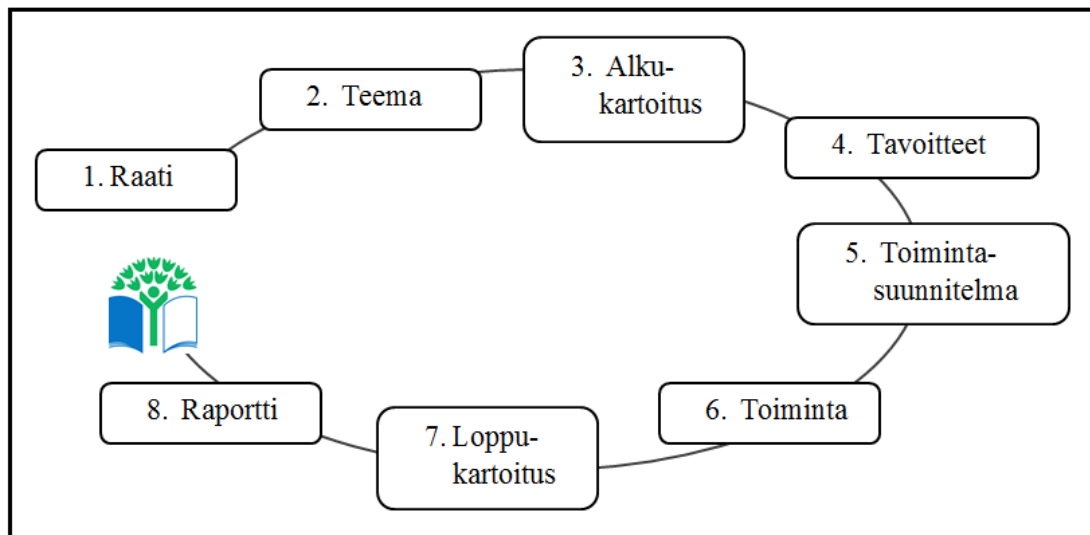
Kukin projektiin osallistuva yksikkö asettaa omat tavoitteensa ja suunnittelee toimintansa omista lähtökohdistaan käsin. Kun päiväkodin tai oppilaitoksen projekti täyttää Vihreä lippu –ohjelman kriteerit, se palkitaan ohjelman tunnuksella: salkoon nostettavalla Vihreällä lipulla. Vihreä lippu kertoo myös ulkopuolisille ympäristövastuullisesta toiminnasta. (Manninen 2012, A2.)

Projektia jatketaan vähintään yhden lukuvuoden ajan, minkä jälkeen anotaan vihreää lippua Vihreä lippu –toimikunnalta. Toiminnasta laaditaan toimintakauden lopuksi raportti, jonka perusteella toimikunta arvioi, täyttääkö projekti Vihreän lipun kriteerit. Päiväkoti tai oppilaitos saa samalla myös palautteen tekemästään

ympäristötyöstä. Lippua saa käyttää kaksi vuotta sen myöntämisen jälkeen. Kahden vuoden aikana voidaan toteuttaa uusi projekti uudella teemalla, jonka jälkeen raportoidaan ja haetaan lippua uudelleen. (Manninen 2012, A2.)

4.5 Vihreä lippu –projektin vaiheet

Vihreä lippu –projekti etenee aina tiettyjen vaiheiden kautta. Vaiheet ovat samat kaikille lippua tavoitteleville ja vaiheesta seuraavaan edetään samassa järjestyksessä jokaisessa projektissa. Vaiheet etenevät syklimäisesti ympäri aina uudelleen. (Manninen 2012, A3.) Vihreä lippu–projektissa on kahdeksan eri vaihetta, joita ovat:

Kuvio 1. Vihreä lippu –projektin vaiheet (mukaillen Manninen 2012)

Ensimmäinen askel Vihreä lippu –projektissa on ympäristöraadin perustaminen. Siinä tulee olla lapsia tai nuoria, opettajia ja muun henkilökunnan edustajia. Usein raadissa on mukana myös vanhempia. Raati sitoutuu toimimaan koko projektin, yleensä yhden lukuvuoden ajan. Raadin tehtävä on suunnitella, ohjata ja arvioida toimintaa. Raadille on annettava todellista päätösvaltaa, jotta he motivoituvat toimintaan. (Manninen 2012, A3.)

Ympäristöraadin lisäksi tarvitaan opettajista tai varhaiskasvattajista sekä muusta henkilökunnan jäsenistä koostuva henkilökunnan tiimi, joka asettaa toiminnan

ympäristökasvatukselliset tavoitteet, tukee ympäristöraatia ja kantaa kokonaisvastuun projektista sekä Vihreä lippu –kriteereiden täyttymisestä. Osa tiimin jäsenistä on myös ympäristöraadin jäseniä. Tärkeä tehtävä tiimille on, että tieto projektista kulkee henkilökunnan keskuudessa. On kuitenkin muistettava, että ympäristöraadilla on päärooli ideoinnissa ja suunnittelussa. (Manninen 2012, A3.)

Ympäristöraadin ensimmäinen tehtävä on valita teema, johon halutaan alkavana vuonna keskittyä. Teeman valitseminen on projektin toinen vaihe ja se auttaa luomaan eheän ja tulosrikkaan projektin. Useamman projektin myötä teemoista alkaa hahmottua kokonaiskuva ympäristökysymyksistä. Ensimmäinen teema projektiin tulee valita aiemmin mainituista perusteemoista: vesi, energia tai jätteiden vähentäminen. (Manninen 2012, A3.) Teeman valintaan en itse päässyt vaikuttamaan opinnäytetyötä tehdessäni, sillä teema oli valittu jo toimintakauden alussa.

Kun teema projektiin on valittu, tehdään alkukartoitus, jonka tarkoituksena on saada todenmukainen käsitys lähtötilanteesta. Alkukartoituksessa tehdään mittauksia tai vähintään määrällisiä arvioita ympäristökuormituksesta koko yksikössä tai sen eri toiminnoissa. Kartoituksessa selvitetään myös valittuun teemaan liittyvää tieto- ja osaamistasoa, asenteita sekä arkikäytäntöjä. Kartoitus toistetaan samanlaisena projektin lopussa, jolloin voidaan arvioida saatuja tuloksia. (Manninen 2012, A3.) Päiväkoti Metsätähden kartoituksessa mitattiin jätteiden määrää: energia-, pahvi-, paperi- sekä biojätteen määrää.

Neljäntenä vaiheena alkukartoituksen tulosten pohjalta asetetaan projektille tavoitteet. Henkilökunnan tiimi miettii ympäristökasvatukselliset tavoitteet ja pohtii, miten teemaa voitaisiin sisällyttää opetukseen. (Manninen 2012, A4.)

Seuraavaksi projektille asetettujen tavoitteiden perusteella suunnitellaan toiminta. Mitä käytännön toimenpiteitä vaaditaan, että tavoitteet saavutetaan? Toiminta sisältää arjen toimintatapojen kehittämistä, teemapäiviä, tapahtumia jne. Tärkeintä toiminnassa on, että koko yhteisö pääsee osallistumaan ja että arjen käytäntöjä muutetaan ympäristöystävällisemmiksi. Toiminnassa pitää olla sekä tiedollisia, taidollisia että elämyksellisiä elementtejä. (Manninen 2012, A4.) Tähän kuuluu mukaan päiväkodin henkilökunnan ja lasten kanssa tekemämme suunnittelutyö.

Omassa osuudessani korostui eniten ehkä elämyksellinen osuus, jossa lapset pääsivät toteuttamaan omaa mielikuvitustaan. Tiedollinen elementti omassa osuudessani oli se, miten lapset sisäistivät tietoja, jotka olin kertonut heille, mikä taas peilautui suoraan sadutusteokseen.

Alkukartoituksen tulokset, projektin tavoitteet, sen suunniteltu kesto ja toiminta kirjataan toimintasuunnitelmaan, joka lähetetään Suomen Ympäristökasvatuksen Seuraan sen lukukauden alussa, jolloin projekti käynnistyy. Seuralta saapuu palaute kolmen viikon kuluessa sähköpostitse. Palaute auttaa täydentämään toimintaan niin, että Vihreän lipun myöntäminen onnistuu. (Manninen 2012, A4.)

Kuudentena vaiheena on toiminnan jatkaminen koko projektin ajan. Vähintään 80 prosenttia talon väestä on mukana toiminnassa. Projektin lopussa tehdään loppukartoitus samalla menetelmällä kuin alkukartoitus, ja tuloksia verrataan toisiinsa. Loppukartoituksen tarkoituksena on arvioida, päästiinkö asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi on tarkoitus arvioida koko projektia: mitkä olivat esimerkiksi hyviä kokemuksia ja mitä haluttaisiin ensi kerralla tehdä toisin? (Manninen 2012, A4.)

Viimeisenä vaiheena projektin päätteeksi laaditaan raportti. Viimeisen vaiheen jälkeen vielä valtakunnallinen Vihreä lippu –toimikunta arvioi raportit ja päättää lippujen myöntämisestä touko- ja joulukuussa. Tämän jälkeen on aika valita jälleen uusi teema ja uusi Vihreä lippu –projekti lähtee käyntiin alkaen ensimmäisestä vaiheesta uudelleen. (Manninen 2012, A4.)

4.6 Lasten osallisuuden korostaminen tärkeässä asemassa

Vihreä Lippu –toiminnassa lasten ja nuorten tulee päästä itse harjoittelemaan vaikuttamisen ja vastuunkantamisen taitoja. Yksi ohjelman kantavista ajatuksista onkin lasten ja nuorten osallistuminen kaikkiin projektin vaiheisiin. Osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen on tärkeää, jotta lapsille ja nuorille kasvaisi luottamus omiin vaikutusmahdollisuuksiin. (Manninen 2012, A2.)

Projektin olennaisena osana ja vastuuryhmänä toimii ympäristöraati, johon kuuluu lapsia/nuoria, opettajia ja mahdollisuuksien mukaan muuta henkilökuntaa. Vihreä lipun saaminen edellyttääkin, että koko päiväkotitai oppilaitos lähtee mukaan projektiin. (Manninen 2012, A2.) Ympäristöraati suunnittelee ja ohjaa Vihreä lippu –toimintaa. Ympäristöraati tekee projektin aikana tärkeitä päätöksiä: valitsee lukuvuoden teeman, asettaa tavoitteet, päättää toiminnasta sekä arvioi toteutunutta toimintaa ja saavutettuja tuloksia. Ympäristöraadin tehtävä on johtaa projektia, mutta tarkoitus ei ole, että he tekevät kaiken. Olennaista onkin, että koko päivähoito/oppilaitos sitoutuu projektiin. (Manninen 2012, A12.)

On myös erittäin tärkeää motivaation kannalta, että lapset saavat kokea, että heidän mielipiteillään ja osallisuudellaan on todellisia vaikutuksia heille tärkeisiin asioihin (Turja 2010, 43). Kun lapsia kutsutaan osallisuuteen, tulisi jo eettisistä syistä varmistaa, että lasten kuuleminen ja toiminta johtaa heidän näkemystensä arvostamiseen ja vakavasti ottamiseen sekä mahdollisuuksien mukaan myös joihinkin käytännön toimenpiteisiin. Jollei lasten toivomia muutoksia voida toteuttaa, tulisi tilanne ja syyt selittää lapsille. (Turja 2010, 44.)

4.7 Vihreän lipun kriteerit

4.7.1 Mihin kriteerit perustuvat?

Vihreä lippu –projektin tulee täyttää tietyt kriteerit, jotta lippu voidaan yksikölle myöntää. Ohjelman osallistujille ne toimivat ohjenuorana toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Vihreä lippu –toimikunta perustaa työnsä juuri näihin kriteereihin arvioidessaan osallistujien raporteja sekä tehdessään päätöksensä lipun käyttöoikeuden myöntämisestä. (Vihreän lipun www-sivut 2015.)

Vihreän lipun kriteerit ohjaavat pitkäjänteiseen, kokonaisvaltaiseen ja tulokselliseen työskentelyyn. Ohjelmaan osallistuvien päiväkotien ja oppilaitosten on tarkoitus toteuttaa korkeatasoista ympäristökasvatustyötä, muuttaa arkikäytäntöjään ympäristöystävällisemmiksi ja ottaa lapset ja nuoret mukaan päätöksentekoon.

(Manninen 2012, A2.) Kriteerit ovat Vihreän lippu –toiminnan tärkein työkalu (Manninen 2012, A11).

4.7.2 Kymmenen eri kriteeriä

Ensimmäisenä kriteerinä on, että Vihreä lippu –projektissa tulee olla aina ensimmäiseksi **teema**. Toiminta tulee aina aloittaa jollakin kolmesta kansainvälisestä perusteemasta (vesi, energia tai jätteiden vähentäminen). Kun yksi perusteemoista on käsitelty, muita teemoja ovat lähiympäristö, kestävä kulutus sekä yhteinen maapallo. Kestävälle Vihreä lippu –tasolle siirtyminen edellyttää vähintään kolmea eri teemalla tehtyä Vihreä lippu –projektia, joista vähintään kahden teeman on oltava jokin perusteemoista. Lisäksi samaa teemaa ei voi valita kahta kertaa peräkkäin, ellei asiasta ole sovittu erikseen Suomen Ympäristökasvatuksen seuran kanssa. (Manninen 2012, A7.)

Toisena päivähoidolla tai oppilaitoksella tulee olla sekä **ympäristöraati että henkilökunnan tiimi**. Ympäristöraadin tulee asettaa toiminnalle tavoitteet, ideoida ja suunnitella toimintaa sekä arvioida saatuja tuloksia. Raatitoiminnan tulee vahvistaa lasten ja nuorten osallisuutta antamalla heille aidosti vaikutusvaltaa ja toimintamahdollisuuksia. Ympäristöraadin tulee kokoontua vähintään kerran kuussa. (Manninen 2012, A7.) Henkilökunnan tiimi huolehtii Vihreä lippu –projektin etenemisestä sekä Vihreä lippu–kriteereiden täyttymisestä. Tiimin tehtävänä on myös henkilökunnan keskinäinen tiedottaminen ja kaikkien sitouttaminen projektiin. Henkilökunnan tiimi tukee ympäristöraatia sen toiminnassa ja ainakin osa on myös mukana itse ympäristöraadissa. Henkilökunnan tiimin tehtävä on myös huolehtia opetus- tai varhaiskasvatussuunnitelman kestävä kehityksen tavoitteiden näkymisestä Vihreä lippu –projektissa. (Manninen 2012, A8.)

Kolmanneksi päivähoidon tai oppilaitoksen on tehtävä **ympäristökartoitus** valitsemansa teeman osalta sekä projektin alussa että lopussa. Ympäristökartoituksessa oppilaitos/päivähoito arvioi ympäristökuormitustaan sekä opetus- ja kasvatustavoitteiden täyttymistä. Alkukartoituksen tulokset ilmoitetaan toimintasuunnitelmassa kun taas loppukartoituksen tulokset ilmoitetaan

loppuraportissa. Loppuraportissa kartoitusten tuloksia myös verrataan toisiinsa. Ympäristökartoituksen tulee myös sisältää tietoa ympäristökasvatustavoitteiden saavuttamisesta. Tätä tietoa saadaan kartoittamalla arjen toimintatapoja sekä teemaan liittyvää osaamis- ja tietotasoa. Ympäristökartoituksen tulee sisältää numeraalista tietoa oppilaitoksen tai päivähoiton ympäristökuormituksesta. Nämä tiedot kartoitusta varten saadaan kiinteistön mittareista ja laskuista sekä omista mittauksista ja laskelmista. (Manninen 2012, A8.)

Neljäntenä **ympäristökuormitusta tulee vähentää** jokaisen käsiteltävän teeman aikana. Tämän toteuttamiseksi laaditaan koko päivähoiton tai oppilaitoksen yhteisten ympäristömyönteiset toimintatavat, joiden noudattamiseen koko yhteisö sitoutuu. Tarkoitus on, että käsiteltyjen teemojen myötä opittuja Vihreä lippu –tapoja noudatetaan myös projektin jälkeen ja niitä päivitetään ja kehitetään uusien Vihreä lippu –projektien myötä. (Manninen 2012, A8.)

Viidentenä Vihreä lippu –projektin aikana päivähoiton tai oppilaitoksen **ympäristökasvatustoimintaa kehitetään ja monipuolistetaan**. Tarkoitus on, että Vihreä lippu –ohjelmaa toteutetaan oppilaitoksissa ja päivähoitossa niiden omien opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmien tavoitteiden mukaisesti painottaen ympäristökasvatukselle annettuja tavoitteita. (Manninen 2012, A8.) Ympäristökasvatusta tulee toteuttaa ennen kaikkea toiminnallisesti ja uusia kokemuksia hankkien (Manninen 2012, A21).

Kuudentena kriteerinä Vihreän lipun kansainvälisiin periaatteisiin kuuluvat **yhteistyö ja yhteiskunnallinen osallistuminen**. Projektin aikana on tarkoitus kartoittaa ne yhteistyötahot, jotka soveltuvat valittuun Vihreä lippu –teemaan. Mahdollisiin yhteistyökumppaneihin otetaan yhteyttä ja yhteistyötä heidän kanssaan toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Mahdollisia yhteistyökumppaneita voivat olla esimerkiksi vanhemmat, paikkakunnan toiset päiväkodit tai erilaiset järjestöt. (Manninen 2012, A9, A24.)

Seitsemäntenä Vihreä lippu –toiminnalle on oleellista ja tärkeää, että **toiminta on jatkuvaa ja säännöllistä** koko projektin ajan. Vihreä lippu –ohjelmaan tulee ilmoittautua Suomen Ympäristökasvatuksen Seuraan ensimmäisen projektin alussa.

Ilmoittautumisen jälkeen ilmoittautuminen on jatkuvasti voimassa, kunnes osallistuja toisin ilmoittaa. Vihreän lipun käyttöoikeuden saaminen edellyttää yksiköltä jatkosuunnitelmia siitä, miten toimintaa jatketaan ja kehitetään seuraavan Vihreä lippu –projektin aikana. On muistettava, että uuden projektin ja uuden teeman voi käynnistää vasta, kun Vihreä lippu –toimikunta on hyväksynyt edellisen projektin. (Manninen 2012, A9.) Lähtöoletuksena on, että ohjelmassa ollaan mukana useita vuosia (Manninen 2012, A26).

Kahdeksantena oleellisena asiana Vihreä lippu –projektin tulee olla koko päivähoiton tai oppilaitoksen **yhteinen projekti**. Päivähoitossa vähintään 80 prosenttia lapsista osallistuu hankkeeseen arkipäivän toimijoina. Projektin aikana koko henkilökunnan tulee olla tietoinen toiminnasta ja sen tavoitteista. Myös johdon ja valtaosan henkilökunnasta tulee sitoutua projektiin. (Manninen 2012, A9.)

Yhdeksäntenä kriteerinä on, että päivähoiton tai oppilaitoksen on tehtävä **toimintasuunnitelma valitusta teemasta** Vihreä lippu –projektia varten. Tämä suunnitelman tehdään sähköisesti Internetissä (www.vihrealippu.fi) uusimmalle mahdolliselle lomakkeelle. Toimintasuunnitelma lähetetään sähköpostitse Suomen Ympäristökasvatuksen Seuraan 15.3. mennessä (jolloin voi raportoida aikaisintaan 15.11. seuraavana syksynä) tai 15.10. mennessä (jolloin voi raportoida aikaisintaan 15.4. mennessä seuraavana keväänä). (Manninen 2012, A10.)

Kymmenes ja viimeinen kriteeri on **raportin laatiminen**. Lopullisen raportin perusteella päivähoiton tai oppilaitoksen Vihreä lippu –projekti arvioidaan ja kriteerit täyttävälle projektille myönnetään Vihreä lipun käyttöoikeus. Tehdyn raportin on oltava selkeä ja informatiivinen ja siitä tulee käydä ilmi, miten kriteerit ovat projektissa toteutuneet. Raportin tulee sisältää materiaalia koko toimintakaudelta, minkä vuoksi toimintaa tulee dokumentoida jatkuvasti koko projektin aikana (mm. kuvaamalla ja kirjallisesti). Lasten tai nuorten on osallistuttava Vihreä lippu –projektin arviointiin ja raportin laadintaan. Raportissa tulee näkyä lasten kädenjälki. (Manninen 2012, A10.)

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

5.1 Tiedonhankinta ja aiheeseen perehtyminen

Lähtökohtana ja olennaisena osana projektia on ollut toiminnan ideointi ja sen hyvä suunnittelu, hyvin suunniteltuhan on puoliksi tehty. Aloitin aiheen teoriapohjaan tutustumisen heti, kun olimme päiväkodin henkilökunnan kanssa sopineet yhteistyöstämme. Koin alusta asti teoriataustaan tutustumisen hyvin tärkeäksi, sillä halusin tietää projektin alusta asti, mistä puhumme ja mitä suunnittelemme sekä millaisiin seikkoihin meidän tulisi kiinnittää huomiota. Etsiessäni tietoa itse opinnäytetyöni pääaiheesta, Vihreästä lipusta, huomasin, että siitä ei vielä kovin monessa lähteessä ole tietoa. Parhaimmaksi lähteeksi osoittautui päiväkodilta lainaan saamani Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry:n laatima Vihreän lipun oma kansio, jossa kerrottiin kaikki projektin tiedot yksityiskohtaisesti.

Teoriaan tutustuminen osoittautui omaa mielenkiintoani vastaavaksi aiheeksi ja siksi ideointia oli mukava lähteä toteuttamaan. Teoriapohjasta minulle nousi voimakkaasti esiin se, miten paljon Vihreä lippu korostaa osallisuutta. Osallisuuden merkityksen korostamiseen kytkeytyy hyvin sadutus, jossa korostuu sama tavoite. Näin ollen sadutus sopi täydelliseksi osaksi opinnäytetyötäni. Minua kiinnosti myös se, miten ympäristökasvatuksen tavoitteena on pienestä pitäen kasvattaa ympäristötietoisia kansalaisia, eli miten tällaista toimintaa voitaisiin toteuttaa käytännössä esimerkiksi juuri päivähoitoyksiköissä. Koska minua oli opinnäytetyön suunnittelusta asti kiinnostanut ympäristölähtöinen aihe, oli mukava, että Vihreä lippu –projekti kytkeytyi siihen hyvin voimakkaasti. Lisäksi olin kiinnostunut siitä, miten lapset saataisiin innostumaan ympäristöaiheisista asioista ylipäätään. Vihreässä lipussa minua viehätti myös ajatus siitä, että vaikka Vihreällä lipulla on selkeät kriteerit ja tavoitteet, Vihreä lippu antaa kuitenkin toimintayksiköille vapaat tavat toteuttaa toimintaa.

5.2 Kehittämistoiminnan tarkentuminen

Kevään toiminnan suunnittelu ja organisointi tapahtui yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan ja lasten kanssa. Kehittämistoiminnan suunnittelussa korostui lasten osallisuuden merkitys sekä Vihreän lipun vaatimukset siitä, että lapset ja aikuiset suunnittelevat yhdessä toimintaa ja sen toteutusta. Suunnittelussa auttoi myös se, mitä päiväkodissa oli edeltävän syksyn aikana tehty – mikä oli toiminut ja mikä ei. Tämän pohjalta lähdettiin myös pohtimaan, mitä kevään aikana tehtäisiin, osa ideoista poimittiin edeltävän syksyn toiminnasta ja osa oli kokonaan uutta.

Suunnittelutyö pelkän teorian pohjalta tuntui aluksi sekavalta ja siksi olikin mukavaa, että sain suunnitella toiminnan tavoitteita ja tekemistä päiväkodin henkilökunnan kanssa alusta asti. Tässä korostui yhteistyökumppanin rooli ja se, miten myös he sitoutuivat siihen, että olin päättänyt tehdä opinnäytetyöni heille.

Yhteinen varsinainen suunnittelutyö alkoi tammikuun 2016 aikana. Suunnittelutyön tuloksena päädyimme yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa toteuttamaan Vihreän lipun –teemaviikot maaliskuun 2016 aikana. Tammikuussa järjestettiin sekä ympäristöraadin että henkilökunnan Vihreän tiimin kokoukset. Ympäristöraadissa kerättiin lasten ideoita teemaviikkoihin liittyen ja henkilökunnan tiimissä syvennettiin lapsilta tulleita ideoita. Helmikuussa, 9.2.2016 pidimme henkilökunnan Vihreän tiimin kanssa uuden palaverin, jossa kävimme vielä tarkemmin läpi teemaviikon suunnitelmaa ja niiden toteuttamista. Lopullisiksi projektin toteutusviikoiksi päätettiin viikot 13 ja 14. Päädyimme pitämään niin kutsuttuja Vihreitä viikkoja kahden viikon aikana sen vuoksi, että viikko 13 oli pääsiäisen takia vajaa viikko. Syksyn aikana oli myös pidetty kaikille avoin tapahtuma ja sellainen päätettiin järjestää myös keväällä, paremmin mainostettuna. Ajankohdaksi sovittiin Vihreiden viikkojen jälkimmäisen viikon lauantai, 9.4.2016. Tapahtuma järjestettiin päiväkodin omassa salissa ja siitä tehtiin oma mainos, jota jaettiin muun muassa lähikauppoihin. Mainostusta tehtiin myös Eurajoen ulkopuolella, jotta väkeä saatiin paikalle mahdollisimman paljon.

Suunnittelutyössä rajasimme oman vastualueeni ensimmäisen teemaviikon aloittamiseen, matokompostorin rakentamiseen sekä lasten kanssa aiheeseen

liittyvien satujen tekemiseen. Aloitin teemaviikot pitämällä ensimmäisenä päivänä aamuhetken koko talolle. Kun olin tutustunut erilaisiin ideoihin kierrätykseen ja jätteiden vähentämisen suhteen, olin erityisen innostunut matokompostorin rakentamisesta. Päiväkoti otti hyvin ideani vastaan matokompostorin perustamisesta ja päädyin toteuttamaan sen. Teemaviikon loppuosan sadutin lapsia matokompostoriin liittyen. Sadutuksen valitsemista menetelmäksi tuki myös se, että kaikille avoin kirppispäivä oli Mikael Agricolan päivä, joten se sopi samalla hyvin teemaamme. Sadutus korosti myös hyvin voimakkaasti lasten osallisuutta, joten se linkittyi paremmin kuin loistavasti Vihreän lipun vaatimuksiin. Päiväkodin henkilökunta sopi, että toisella Vihreällä viikolla lapset saivat tehdä kierrätysmateriaaleista erilaisia soittimia päiväkodin salissa.

Kehittämistoiminnaksi kohdistui päiväkodilla toteutettava toiminta sekä Eurajoella järjestettävät Voi hyvin –messut, joihin osallistuin myös päiväkodin henkilökunnan kanssa. Sain vastuualueekseni tehdä messuille esitteen Vihreästä lipusta sekä olla esittelypisteellämme päiväkodin muun henkilökunnan kanssa. Tässä oli mukava huomata, miten päiväkodin henkilökunta jo luotti minuun ja tutustumiseeni aiheesta.

5.3 Voi hyvin –messut

Voi hyvin –messut järjestettiin Eurajoella 5.3.2016. Tehtäväni oli tehdä messuille tiivis esite Vihreä lippu –projektista (LIITE 1) sekä itse osallistua päivään olemalla esittelypisteellämme. Messut järjestettiin Eurajoen yhteiskoululla ja yksi luokkatila oli varattu varhaiskasvatuksen yksiköille, missä myös me olimme. Tilassa oli muiden yksiköiden järjestämänä myös esimerkiksi muovailuvahaa, joka oli itse tehtyä, tarinanlukupiste sekä esillä erilaisia aamupalavaihtoehtoja.

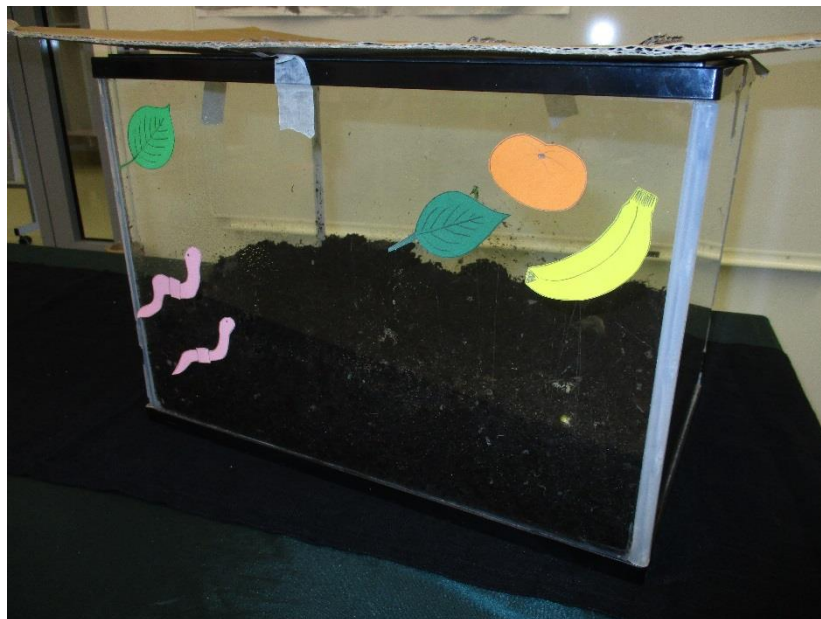
Messuille meidän pisteellämme oli laitettu esille lasten syksyllä tekemät kierrätysrobotit, joiden edessä oli ohjeistus, mitä jätettä kuuluu millekin robotille (paperi, pahvi, energiajäte, biojäte). Messuyleisön oli tarkoitus saada harjoitella ja tutustua lajitteluun pisteellämme. Ohjeistimme lapset alkuun lajittelussa ja sen myötä myös he innostuivat siitä paremmin. Voi hyvin –messut kytkeytyivät kehittämisprosessin toiminnan toteutuksen osaan ja omasta mielestäni messut

onnistuivat hyvin. Vierailevat lapset innostuivat pisteemme tehtävästä, kun heitä kannusti mukaan siihen. Olin myös positiivisesti yllättynyt, miten hyvin lapset osasivat lajitella jätteitä, mikä taas tuki sitä pohdintaa, miten pienet lapset jo sisäistävät ympäristökysymyksiin liittyviä asioita.

5.4 Teemaviikkojen toteutus

Teemaviikot toteutettiin suunnitellusti keväällä 2016 viikoilla 13 ja 14. Pidin viikon 13 alussa, tiistaina 29.3.2016, talolle yhteisen aamuhetken, jossa paljastin myös jo aiemmin rakentamani matokompostorin. Kerroin ensin lapsille, miksi olen päiväkodilla ja puhuin hieman silloin alkavista Vihreistä viikoista yhdessä lastentarhanopettaja Hanna Kujanpään kanssa. Olin etsinyt aiemmin teemaan sopivaa musiikkia ja soitin lapsille Rölli – Roskanheittäjät –kappaleen liittyen ajankohtaiseen aiheeseemme. Musiikin jälkeen pohjustin aihetta matokompostorista ja kierrätyksen merkityksestä, josta päästiin itse matokompostorin paljastamiseen. Olin rakentanut matokompostorin kotona etukäteen valmiiksi ja julkistustilaisuudessa lisäsin kompostoriin lasten ja aikuisten edessä ruokaa sekä esittelin lapsille yhtä matoa lähempää. Aamunavauksen pitäminen jännitti minua aivan hirveästi, tähän luulen osittain olevan syynä se, että kohdeyleisö oli minulle ennestään tuttu. Sain kuitenkin aamuhetkestä hyvää palautetta, ja että jännitys ei näkynyt ulospäin yhtään. Kaiken kaikkiaan aamunavauksen pitäminen sujui siis todella hyvin.

Olin rakentanut kotona paljastusta edeltävänä iltana matokompostorin Helsingin kierrätyskeskuksen ohjeiden mukaisesti. Matojen elinympäristöksi tuli päiväkodilta saatu vanha akvaario, jonka pohjalle tuli ohjeiden mukaan käytettyä kukkamultaa, silputtuja munakennoja ja sanomalehtisilppua (Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy:n [www-sivut](#) 2016). Koko seos oli hyvin kostutettu. Olin hankkinut kompostilierot Helsingin kierrätyskeskuksesta aikaisemmin ja lisäsin madot jo etukäteen valmiiseen kuivikepohjaan. Ideana matokompostorin rakentamisesta akvaarioon oli se, että lapset näkisivät akvaarion seinien läpi matojen toimintaa. Akvaarion reunasta näkyikin matojen tekemiä tunneleita ja reittejä.

Kuva 1. Matokompostori

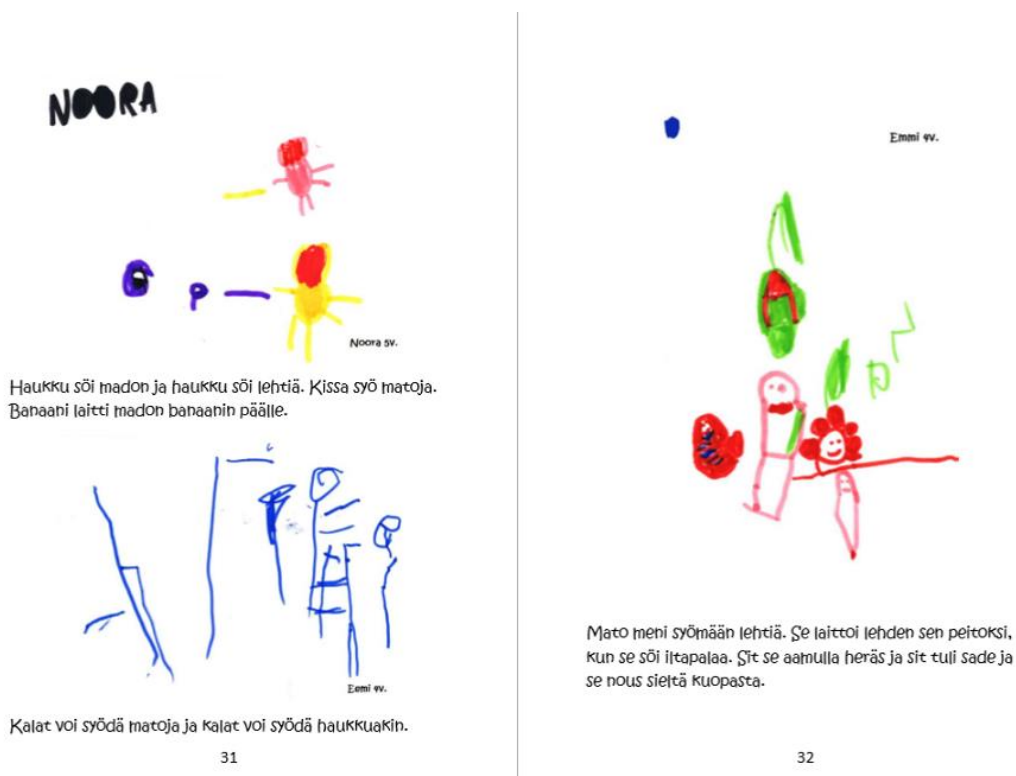
Lapset olivat matokompostorista innoissaan ja ihmeissään. Lapset saivat Vihreiden viikkojen aikana seurata ja hoitaa matoja. Aamuhetken aikana lapset saivat myös esittää minulle kysymyksiä madoista ja kompostorista – kysymyksiä tuli laidasta laitaan, kuten esimerkiksi ”Mistä madot tulevat?”.

Viikko jatkui aamunavauksen jälkeen teemaan liittyvän sadutuksen merkeissä. Loimme päiväkodin toimistoon tilan, jossa sadutin ryhmien lapsia koko viikon. Sadutuspöydän päästä löytyi matokompostori, jonka toimintaa lapset saivat seurata lähietäisyydeltä. Sadutuksen yhteydessä etsin myös aina näytille yhden madon, jota lapset saivat katsoa aivan lähietäisyydeltä. Sadutuksen tarkoitus oli, että lapset saivat keksiä satuja matoaiheeseen liittyen. Jokaiselta osastolta oli useampi lapsiryhmä, joita sadutin. Kirjasin lasten tekemät sadut ylös tarkkaan sana sanalta ja lapset saivat myös kuvittaa omat satunsa. Lopuksi keräsin kaikki sadut kuvineen yhteen ja tein niistä sadutusteoksen. Olin aiemmin kysynyt lasten vanhemmilta luvat, että saisiko heidän lapsensa etunimen ja iän mainita sadutusteoksessa (LIITE 2). Lisäksi kyselyssä tuli esiin se, missä lasten tekemät sadut julkaistaisiin.

Sadutus päädyttiin toteuttamaan 2-5 hengen lapsiryhmissä, jotta mahdollisimman moni lapsista pääsisi osallistumaan mukaan satujen tekemiseen. Satujen yhdessä tekeminen lisäisi toivottavasti myös lasten yhteenkuuluvuuden tunnetta. Osa lapsista,

jotka eivät olleet paikalla sadutuspäivänä, saivat osallistua kuvittamalla toisten tekemiä satuja. Näin projektissa pyrittiin siihen, että mahdollisimman moni lapsi pääsi osalliseksi projektiin, mikä taas lisäsi koko päiväkodin lasten osallisuutta projektiin.

Ensimmäisen teemaviikon lopussa skannasin päiväkodilla kaikki lasten piirtämät kuvat koneelle, jotta sain koottua sadutusteoksen. Kirjoitin myös puhtaaksi kaikki sadut ja lähdin asettelemaan kuvia tekstien joukkoon. Minulla oli toisen teemaviikon ajan aikaa koota kuvat ja tekstit yhteen, sillä halusin, että kaikille avoimessa tapahtumassa olisi esillä alustava sadutusteos. Halusin, että teos olisi jo silloin esillä, jotta myös vanhemmat näkisivät, mitä todellisuudessa olin lasten kanssa tehnyt.

Kuva 2. Aukeama sadutusteoksesta

Toisella teemaviikolla lapset olivat ryhmien aikuisten kanssa saaneet tehdä suunnitellusti kierrätysmateriaaleista soittimia. Päiväkodin salissa oli useampi erilainen työpiste ja materiaaleja oli kerätty muun maussa lasten kotoa, mikä taas lisäsi kierrätyksen merkitystä ja myös kotien osallistamista yhteiseen projektiin.

Lasten tekemät soittimet olivat esillä kirppistapahtumassa. Rajasimme kuitenkin oman vastualueeni ensimmäisen Vihreän viikon vetovastuuseen.

Lauantaina 9.4. järjestettiin kaikille avoin tapahtuma, jossa oli lastenvaatekirppis sekä esillä matokompostori ja kokoamani alustava sadutusteos. Minulle ja matokompostorille oli varattu oma piste. Päivä sujui mukavasti ja oli ihana huomata, miten paikalla käyneet lapset ja myös vähän vanhemmatkin olivat kiinnostuneita matokompostorista. Oli mukava vastata vieraiden esittämiin kysymyksiin matokompostorista ja sen asukkaista. Satuja kertoneet ja kuvittaneet lapset esittelivät mielellään tekemiään kuvia mukana olleille aikuisille ja sisaruksille esillä olleesta alustavasta sadutusteoksesta.

Teemaviikkojen jälkeen vielä keväällä päiväkodin piti raportoida koko toimintakauden toiminta Vihreä lippu –toimikunnalle, joka sitten päättäisi, myönnettäisiinkö heille Vihreää lippua vai ei. Myös minä jäin innolla ja jännityksellä odottamaan tätä tietoa, koska olin ollut keväällä projektin toteutuksessa mukana.

6 KEHITTÄMISTYÖN ARVIOINTI

6.1 Ympäristökasvatusta osallisuuden kautta

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöni tavoitteiden toteutus onnistui todella hyvin. Opinnäytetyöni vastasi omaa mielenkiinnon kohdettani ja pääsin tekemään sitä, mikä minua innosti ja pohtimaan siihen liittyviä kysymyksiä. Sain myös hyvin koottua yhteen sen, millä yhdellä tapaa Vihreä lippu –projektia voisi toteuttaa. Myös lapset sisäistivät hyvin tiedot matokompostorista: mitä madot syövät ja mitä jätteille tapahtuu sen jälkeen. Matokompostori oli ennen kaikkea lapsille mieleinen uusi projekti, joka jäi varmasti myös heille mieleen. Sadutuksessa toiset sadut karkailivat aiheesta toiseen, mutta annoin lasten mielikuvituksen rauhassa päästä valloilleen, mikä sai taas aikaan juuri heidän näköisensä sadut. Ennen kaikkea lapset pääsivät osallistumaan ja lasten osallisuus korostui opinnäytetyötä tehdessäni.

Opinnäytetyössäni korostui se, että varhaiskasvatuksessa päiväkodin arjessa on erityisen hienoa se, että lapsille luodaan jo pienestä pitäen mahdollisuus tutustua myös päiväkodin ympärillä olevaan ympäristöön monin eri keinoin. Lapsi havaitsee luonnossa ja uusissa ympäristöissä ollessaan uusia asioita ja ihastelee niitä. Koen itse, että lapselle on erityisen tärkeää päiväkodin tai koulun porttien ulkopuolella myös tutustua kaikkeen ja haastaa itseään uudessa maastossa, sillä kaikilla lapsilla ei välttämättä ole kotonaan mahdollisuutta päästä tutustumaan esimerkiksi metsään. Kaupungeissa ympäristön maastot ja haasteet ovat tietenkin erilaisia, kuin syrjemmällä metsäseudulla, mutta kaikki mahdollisuudet ovat tärkeitä. Luontoon tutustuminen on aina lapselle koko kehon kokonaisvaltaista toimintaa. Vihreän lipun erilaisten teemojen myötä pyritään myös siihen, että lapsilla olisi mahdollisimman kokonaisvaltainen mahdollisuus tutustua kaikkeen ympäristöön liittyvään.

Opinnäytetyön pohjalta tein havainnon, että lapsien on jo pieninä mahdollista sisäistää ympäristökasvatuksellisia asioita. Pohdin kuitenkin sitä, miten tärkeää todellisuudessa ympäristökasvatuksen juurruttaminen jo pieniin lapsiin on. Omasta mielestäni asioiden omaksumista helpottaa, jos niiden pohja on luotu jo pieninä. Pohdin kuitenkin sitä, kuinka paljon pieni lapsi on valmis omaksumaan erilaisia tietoja ja taitoja esimerkiksi kierrättämisen suhteen. Tämän vuoksi kierrättäminenkin kannattaa aloittaa vain muutamasta selkeästä lajittelukohteesta, kuten juuri päiväkotikierrätyksessä oli tehty. Koen, että lapsen tapakasvatus lähtee kotoa, ja jos esimerkiksi kotona ei ympäristön suojelulla ole väliä, teemmekö me silloin päiväkodissa turhaa työtä esimerkiksi osallistumalla tällaisiin projekteihin. Tahtoisin itse uskoa, että mikään työ, mitä teemme ei ole turhaa ja se vie kuitenkin aina eteenpäin. Parhaimmassa tapauksessa lapsen kasvaessa, lapsi voisi ehdottaa vanhemmilleen ympäristöystävällisempää toimintaa ja he saattaisivat ruveta esimerkiksi myös kotona kierrättämään enemmän.

Tärkeänä ympäristökasvatuksen osana näen itse myös arjen pienet teot. Pieniä, mutta merkityksellisiä tekoja on esimerkiksi se, että metsäretkille otetaan eväät mukaan eväsrasioihin eikä pakkausmuoveja oteta ollenkaan metsään. Jos ollaan ulkona ja lähellä ei ole roskista, roskia ei kuulu heittää maahan, vaan ne otetaan mukaan ja viedään lähimpään roskikseen. Ympäristökasvatuksen tärkein osa lähtee omasta mielestäni näin pienistä asioista, eikä niistä suuremmista, ne tulevat sitten jälkikäteen

pienien tekojen päälle. Mallitoiminnalla on tässä kohtaa myös olennainen merkitys, jos aikuiset heittävät roskat maahan, myös lapset helposti toimivat perässä niin.

Yksi syy, miksi uskon lapsen omaksuvan asioita pienestä pitäen on se, että lapsella itsellään on suuri kiinnostus häntä ympäröivää luontoa ja ympäristöä kohtaan. Erilaiset eläimet, ötökät, kasvit ja muut eliöt ovat lapsen mielestä kiinnostavia. Esimerkiksi esiteltyäni matokompostorin, lapsille jäi hyvin mieleen, mitä madot syövät ja miten ruoka sen jälkeen muuttuu mullaksi. Sama pätee niin lapsiin kuin aikuisiinkin, jos aihe on mieleinen ja kiinnostava, siihen liittyvät asiat jäävät paremmin mieleen. Oppiminen tapahtuu näin ollen jopa huomaamatta mieleisen tekemisen kautta.

Vihreän lipun toiminnan raportoinnissa mietin sitä vastuuta, joka päiväkodilla on. Päiväkodin on siis raportoitava toimintakautensa ohjelma, jonka perusteella päätetään, myönnetäänkö heille Vihreä lippu. Mietin, että miten tässä kohtaa taataan raporttien luotettavuus: kuinka helppo näihin raportteihin on laittaa valheellista tietoa esimerkiksi, koska päiväkotikoulu on pitänyt palavereja. Uskon ja toivon kuitenkin, että tällaista ei tapahtuisi.

Lasten osallisuuden korostamisen varhaiskasvatuksen arjessa koen erityisen tärkeäksi. Jos ajatellaan esimerkiksi erilaisten arpomisten ja äänestysten pitämistä päivähoitossa, on tärkeää lapsesta pitäen opettaa, että lapsi ei voi aina voittaa. Lapsen äänen kuuluminen ei siis aina tarkoita ryhmässä sitä, että niin tapahtuu kuin hän haluaa, vaan kaikkien ryhmään kuuluvien yhteisen äänen kuulemista ja yhteisen miellyttävän ratkaisun löytämistä. Äänestäminen on lapselle erittäin tärkeä tapa tuoda omaa ääntään kuuluviin, sillä koen, että hänelle on tärkeää, että kysytään, mitä juuri hän haluaa. Lapsi kokee näin, että hänen mielipiteensä on kuultu vaikka toiminta ei ehkä menisikään juuri hänen toiveidensa mukaan. Jos jollekin lapselle on erityisen kova paikka se, että asiat eivät mene niin kuin hän haluaa, on hänelle tärkeää selittää, miksi eri tällä tavalla toimitaan.

Lisäksi osallisuuden korostamisessa päivähoitossa pitäisi pohtia, miten lapset saavat osallistua päiväkodin arjessa esimerkiksi suunnittelutyön tekemiseen. Kuinka usein aikuisilla on resursseja suunnittelutyöhön lasten kanssa, etenkin lapsiryhmien

kasvaessa? Myös se, että usein juuri materiaalit ovat lasten ulottumattomissa, kieli siitä, että niitä toisin sanoen suojellaan lapsilta. Vihreän lipun etuna on se, että lasten kanssa tehtävään suunnittelutyöhön on varattu täysin oma aikansa ja Vihreän lipun yhtenä kriteerinä on se, että lapset pääsevät osallistumaan suunnitteluun. Lasten osallisuudesta puhuttaessa ja heidän mielipiteidensä huomioinnissa on kuitenkin realistista, että lopullinen päätäntävalta säilyy aina aikuisella.

Opinnäytetyöni tuotoksena valmistunut sadutusteos lisäsi lasten osallisuutta, mikä oli yksi opinnäytetyöni tavoitteista ja se on ikuinen muisto minun ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä. Sadutuksen merkityksestä korostui itselleni se, miten tärkeää lapsille oli ja miten paljon lapset nauttivat siitä, että he pääsivät kertomaan asiat heidän omalla tavallaan. Koska satujen määrä oli rajattava jotenkin, sadutin lapsia ryhmässä. Lasten yksilöllinen saduttaminen olisi tietyissä tilanteissa omasta mielestäni ehkä parempi vaihtoehto, mutta tässä tapauksessa ryhmäsadutus oli parempi valinta, perusteluina esimerkiksi se, että mahdollisimman moni lapsi pääsisi osallistumaan projektiin ja että sadutuksen aihe oli rajattu etukäteen. Ryhmäsadutuksen huono puoli oli, että jotkut lapset turhautuivat siihen, kun toiset vaihtoivat aihetta ihan toiseen kesken sadun. Tässä lapset saivat harjoitella kompromissien tekemistä ja kaikille mieleisen ratkaisun löytämistä. Tämä tuntui itsellekin välillä haikealta kirjata kesken sadun jotain aivan muuta, mistä oli hetki sitten puhuttu, mutta sille ei tietenkään voinut mitään. Ryhmäsadutuksen etuna on se, että yleensä asiaa tulee kun taas yksilöllisessä sadutuksessa lapselta ei välttämättä tule mitään, ehkä muutama lause, kuten minulle on kerran aiemmin käynyt. Joten sekä yksilö- että ryhmäsadutuksessa molemmissa on omat hyvät ja huonot puolensa. Omana henkilökohtaisena kokemuksena aihesadutus toimi opinnäytetyössäni hyvin. Vaikka pelkona aihesadutuksessa voi olla, että lapset eivät sano mitään, omat henkilökohtaiset kokemukseni osoittautuivat juuri päinvastaisiksi. Sadutusteos oli lapsille hieno ylpeydenaihe, jota he esittelivät muille ja heistä oli aina yhtä hauskaa ja mukavaa kuulla omatekemät satunsa.

Toisaalta pohdin opinnäytetyössäni tekemääni sadutukseen liittyvän havainnon luotettavuutta. Pohdin sitä havaintoa, että lapset olivat opinnäytetyön toiminnallisen osuuden hetkellä sisäistäneet tiedot matokompostorista ja matojen elinkaaresta hyvin ja pystyivät niistä kertomaan. Kuitenkin, jos heiltä nyt kysyttäisiin uudelleen matokompostoriin liittyviä asioita, muistaisiko moni heistä vielä, mitä esimerkiksi

madot syövät. Voinko pitää siis tätä havaintoani täysin luotettavana pitkällä tähtäimellä? Aihe oli heille kuitenkin mieleinen, joten uskoisin ainakin isompien lasten muistavan näitä asioita.

Sadutusteoksen teettämisessä tein pienen, mutta tärkeän havainnon, että jatkossa, jos teen samantyylistä projektia, sadut pitää kuvittaa tusseilla tai muilla vahvoilla väreillä. Puuväreillä tehdyistä kuvista tuli osasta turhan vaaleita, kun ne skannasi koneelle. Sadutusteoksen kokoaminen oli työläs, mutta palkitseva kokemus. Alustavan sadutusteoksen kasaan saaminen kaikille avoimeen kirppispäivään oli todella tiivis ja nopeatahtinen projekti. Joissakin saduissa myös kuvat olivat menneet väärille paikoille ja siksi minulle oli alusta asti selvää, että halusin vielä hienosäätää teosta niin, että lopullisessa teoksessa kaikki kuvat, nimet ja lasten iät olisivat oikein ja omilla paikoillaan. Lopullista teosta sainkin työstää rauhassa ja lopulta teetin sen kunnollisena teoksena sekä itselleni että päiväkodille.

Koin itse opinnäytetyön aiheeni hyvin ajankohtaiseksi ja tärkeäksi ja toivon, että se osana päiväkodin muuta työtä innostaisi monia lapsia ja myös sitä kautta vanhempia kierrätykseen ja kestävään kehitykseen. Toivon myös, että muut päivähoidon yksiköt innostuisivat ideasta tehdä lasten kanssa jotakin uutta ja erilaista.

6.2 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Alusta asti minulle oli opinnäytetyöprojektissa selvää, että haluaisin syventyä ympäristökasvatukselliseen aiheeseen. Olin jo ehtinyt kysyä Porin kaupungista yhteistyökumppania, mutta koska tiedustelemani päivähoidon yksikkö oli vasta hetki sitten aloittanut toimintansa, he eivät projektiin halunneet sitoutua. Vaikka ensimmäinen kysymäni yhteistyökumppani ei lähtenyt mukaan, pidin tärkeänä pitää kiinni siitä, mistä olin itse kiinnostunut ja mikä minua itseäni innosti. Tämän vuoksi en lähtenyt hätäilemään yhteistyökumppanin etsimisessä.

Koska asioilla on tapana järjestyä, lopulliseksi yhteistyökumppanikseni muodostui keskustelun kautta minulle entuudestaan tuttu päivähoidon yksikkö, mikä ei ollut projektin toteuttamisen kannalta huono asia ollenkaan. Kirjoitin sopimukset

opinnäytetyön tekemisestä heidän kanssaan ja suunnittelutyö alkoi. Suunnittelutyön jälkeen alkoi intensiivinen tutustuminen aiheen teoriataustaan. Suunnittelutyössä päiväkodin kanssa korostui se, että ehkä aluksi omat suunnitelmani aiheesta olivat hieman liian laajat – aihettani ja toiminnallista osuuttani oli rajattava enemmän. Oli mukavaa, että päiväkodin henkilökunta kertoi rehellisesti omat mielipiteensä ja toiveensa, ja saimme yhteisymmärryksessä hyvät suunnitelmat opinnäytetyöni toiminnalliseen osuuteen liittyen. Opinnäytetyöni etenekin aika nopealla aikataululla, kun saimme aiheen lyötyä lukkoon. Alkuperäinen suunnitelmani oli valmistua jo keväällä tai alkukesästä, mutta koska elämä näytti muuta, valmistumiseni siirtyi suoraan joulukuulle, mutta se ei minua haitannut. Valmistumisen siirtymisen myötä sain enemmän aikaa työstää opinnäytetyön raporttiani rauhassa.

Aiheen lukkoon lyömisen ja suunnittelutyön alkamisen jälkeen Voi hyvin –messut tulivat hyvin pian ja esitteen tekeminen sujui luonnostaan hyvän aiemman teoriataustan tutustumisen vuoksi. Voi hyvin –messut olivat mukava ja erilainen kokemus. Aloin kirjoittaa opinnäytetyön raporttia miltei heti tutustuttuani Vihreän lipun teoriaan, jo hyvissä ajoissa ennen itse toiminnallisen osuuden toteuttamista. Itselleni hyvä tapa oppia asioita on se, että samalla kun luen, kirjoitan omia muistiinpanoja tekstistä. Tässä koin, että myös opinnäytetyötä tehdessäni kannattaisi hyödyntää minulle sopivinta oppimiskeinoa. Tämän vuoksi teoriasta kirjoittaminen samalla tuntui minulle luontaiselta, ja sen myötä jäikin paljon heti asioita mieleen, mikä taas helpotti suunnittelutyön tekemistä.

Kun Vihreitä teemaviikkoja alettiin toteuttaa, sovimme henkilökunnan kanssa, että laitan koteihin lupakyselyt sadutukseen liittyen. Halusin, että lupakysely on selkeä ja että siihen on helppo ja nopea vastata, jotta siitä ei tulisi vanhemmille ylimääräistä taakkaa. Toiminnallisen osuuden toteuttaminen sujui kaikin puolin hyvin. Vaikka minua aluksi jännitti olla koko päiväkodin edessä talon yhteisen hetken pitämisessä ja minua mietitytti, miten saisin lapset kertomaan satuja, kaikki kääntyi hyvin päin. Viikko lasten kanssa sujui todella nopeasti ja matokompostori osoittautui menestykseksi, mikä taas tuki sitä, että koin onnistuneeni toiminnallisen osuuden toteuttamisessa.

Lopullisen opinnäytetyöraportin kirjoittaminen osoittautui minulle sekä vaikeaksi että mieleiseksi kokemukseksi. Samalla kun opinnäytetyöraportin kirjoittaminen toi helpotusta siitä, että kohta koulutaival olisi ohi, samalla se aiheutti suurta paineen tunnetta. Onhan opinnäytetyö koko opintojen loppuhuipentuma. Opinnäytetyöraportin kirjoittaminen vei joka kerta mukanaan ja kirjoittamisen lopettaminen ja niin sanottu ajatusten katkaiseminen tuntui aina yhtä haikealta. Kaikkein vaikeimmalta koko raportin kirjoittamisessa tuntui kuitenkin lopullisen otsikon kirjoittaminen, joka kuvastaisi hyvin juuri sitä, mitä opinnäytetyöraportti sisältää. Otsikkoa tulikin vaihdettua vielä viime metreillä useaan kertaan.

Kirjoitin keväällä pääosan raportin teoriaosuudesta ja heti toiminnallisen osuuden toteuttamisen jälkeen kirjoitin aiheesta, kun kaikki oli vielä tuoreessa muistissa. Kesä meni opinnäytetyötä viimeistellessä ja alkusyksystä sain ohjaavan opettajan kommentit, joiden pohjalta lähdin vielä viilaamaan raporttia. Kaiken kaikkiaan toiminnan toteutus ja raportin kirjoittaminen olivat pitkä, mutta myös hyvin palkitseva kokemus. Lisäksi saumaton yhteistyö yhteistyökumppanini kanssa tukivat projektin onnistumista.

Työskentely ennestään tutun päiväkodin kanssa osoittautui arveluideni mukaan erittäin mieleiseksi ja hyvin sujuvaksi. Työskentely lasten kanssa oli helppoa ja rentoa, minkä uskon auttaneen erityisen hyvän lopputuloksen saavuttamiseen. Uskon, että lastenkin oli helpompi lähestyä minua ja olla rohkeita, kun olin heille ennestään tuttu aikuinen. Henkilökunnan kanssa asioista oli helppo sopia ja oli mukavaa, että sain toteuttaa toiminnan juuri itse haluamallani tavalla.

Omaa oppimistani opinnäytetyössäni edisti se, että päiväkodin henkilökunta luotti minuun ja sain kertoa rohkeasti omia ideoitani ja mielipiteitäni aiheista. Oppimistani tuki myös aiempi suhteeni päiväkodin lapsiin, mikä taas tuki satujen hyvää etenemistä. Oppimisyhteistyö opinnäytetyössäni sujui siis moitteettomasti. Toisaalta se, että olin lapsille ennestään tuttu, saattoi tuoda satuihin sellaisia piirteitä, joita ei olisi tullut ennestään vieraan saduttajan kanssa. Toisin sanoen, tilanne olisi ollut ehkä hieman totisempi vieraan saduttajan kanssa.

Tehdessäni opinnäytetyötä oli hieno huomata, miten erilliset teoriatiedot ympäristökasvatuksesta sekä lasten osallisuudesta tulivat vahvasti esille myös Vihreässä lipussa. Myös ollessani mukana Voi hyvin –messuilla Eurajoella oli hienoa, kun olin etukäteen tutustunut niin hyvin teoriataustaan Vihreästä lipusta, että jos minulta kysyttiin jotakin, osasin siihen vastata. Oman teoriaosaamisen syventäminen on aina eduksi ja hyödyksi ajatellessa tulevaisuutta ja jatkoa. Opinnäytetyötä tehdessä korostui myös se, miten mistään asiasta ei voi saada liikaa tietoa ja miten oma tiedonjano kasvaa koko ajan.

Vihreän liput arvot tukevat hyvin omaa arvomaailmaani siitä, mitä haluaisin lapsille sekä heidän vanhemmilleen ammattikasvattajana välittää. Koen itse erityisen tärkeäksi ympäristön suojelun ja siitä huolehtimisen, joten opinnäytetyöni aiheeni oli hyvin lähellä sydäntäni. Opinnäytetyöni aihe syvensi myös omaa tietämystäni ja uskon ja tiedän, että voin viedä näitä tietotaitoja myös eteenpäin.

Vaikka alkuperäinen suunnitelma opinnäytetyön suhteen muuttui matkalla jonkin verran, olen todella ylpeä siitä, mitä tein yhteistyössä päiväkodin kanssa. Uskon, että jos mahdollista, tulen toteuttamaan matokompostori-ideaani jatkossakin, koska se tuntui olevan lapsille hyvin mieleinen ja kiinnostava idea. Olisi mukava kuulla jälkikäteen, jos joku olisi perustanut kotiinsa myös matokompostorin. Huomasin myös itseni kiinnostavan opinnäytetyön jälkeen huomattavasti enemmän huomiota kierrätykseen ja jätteiden lajitteluun sekä uusissa paikoissa jätteiden lajittelumahdollisuuksiin, joten tekemäni työ oli mennyt hyvin itsellenikin perille.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tekeminen ja itse opinnäytetyöraportin kirjoittaminen vaativat paljon työtä. Kuitenkin päämäärätietoinen toiminta ja oman riman korkealle asettaminen saivat jatkamaan alusta loppuun. En voisi enempää korostaa sitä, miten tärkeää opinnäytetyön aiheen valinta on ja sen tarkka pohtiminen, mikä minua itseäni kiinnostaa ja mistä minä itse haluaisin oppia lisää. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessi oli minulle hyvin antoisa ja omaa oppimistäni vahvasti edistävä kokemus.

7 LOPUKSI

Miten Vihreä lippu –projektin kanssa sitten lopulta kävi? Kehittämistyötä tehtiin pitkäjänteisesti ja yksi suurimmista tavoitteiden täyttymisen merkeistä onkin nyt päiväkodin lipputangossa komeileva Vihreä lippu. Lippu on merkinä päiväkodin ahkerasta työstä ja heidän sitoutumisestaan tähän projektiin. Yhteistyömme päiväkodin kanssa projektin loppuunsaattamiseksi oli hienoa ja sujuvaa ja koen itse suurta ylpeyttä, kun olen saanut olla osana toteuttamassa ja ideoimassa tätä projektia. Tärkeänä, ja ehkä jopa tärkeimpänä projektissa korostui yhdessä tekemisen merkitys. Me aikuiset ja lapset luomme yhdessä paremman maailman.

”Maailman pelastaminen on lasten leikkiä.”

Vihreä lippu

LÄHTEET

- Eurajoen kunnan www-sivut. 2015. Viitattu 29.1.2016.
<http://www.eurajoki.fi/html/fi/index.html>
- Karlsson, L. 2014. Sadutus – Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Manninen, L. 2008. Jätteiden vähentäminen. Teoksessa Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry (toim.) Vihreä lippu. E1-E44.
- Manninen, L. 2012. Vihreä lippu –ohjelma. Teoksessa Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry (toim.) Vihreä lippu. A1-A48.
- Mäkelä, J. Osallisuuden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle. Teoksessa S. Nurmi & K. Rantala (toim.) Näyn ja kuulun – Lapsen etu ja osallisuus. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 13-23.
- Nyholm, A. & Åberg, M. 2010. Lapsi oppii luonnosta – Ideoita ympäristökasvatuksen toteuttamiseen päiväkodissa. AMK-opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu Helsinki. Viitattu 31.1.2016.
<https://www.theseus.fi/handle/10024/25383>
- Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä: Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Päiväkoti Metsätähden Vihreän lipun terveiset -kotikirje. 2015. Viitattu 20.7.2016.
- Päiväkoti Metsätähden Vihreä tervehdys Metsätähdestä! –kotikirje. 2016. Viitattu 5.8.2016.
- Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy:n www-sivut. Viitattu 29.1.2016.
www.kierratyskeskus.fi
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut. 2015. Viitattu 5.7.2016. www.thl.fi
- Turja, L. 2010. Lapset osallisina – Kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Teoksessa L. Turja & E. Fonsén (toim.) Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry, 30-47.
- US Environmental Protection Agency. 2016. What is environmental education? Viitattu 6.11.2016. <https://www.epa.gov/education/what-environmental-education>
- Vihreän lipun www-sivut. 2015. Viitattu 29.1.2016. <http://www.vihrealippu.fi/vl>
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Virtuaaliammattikorkeakoulun www-sivut. 2006. Viitattu 15.7.2016.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385.html>

Wolff, A. Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys: 1960-luvulta nykypäivään.
Teoksessa Cantell, H. (toim.) Ympäristökasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-
Kustannus, 18-29.

Mikä Vihreä lippu?

- Päiväkotien, koulujen, oppilaitosten sekä lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoiden kestävä kehityksen ohjelma
- Toiminnan tarkoitus sisältyä jokapäiväiseen päivähoiton arkeen
- Toimintaa ohjaa ja koordinoi Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry
- Vihreä lippu ohjelman periaatteita on viisi:
 - o **Osallisuus**
 - o **Ympäristökuormituksen vähentäminen**
 - o **Kestävä kehityksen kasvat** osana jokapäiväistä arkea
 - o **Jatkuva parantaminen**
 - o **Yhteistyö** ympäröivän yhteiskunnan kanssa
- Lapset pääsevät osallistumaan toiminnan suunnitteluun **ympäristöraadin** kautta, aikuiset muodostavat **henkilökunnan Vihreän tiimin**
- Valittavina eri teemoja, kuten vesi, energia ja jätteiden vähentäminen
 - Tänä vuonna teemanamme Metsätähdessä on **jätteiden vähentäminen**
- **Tavoitteena** saada salkoon Vihreä lippu, joka kertoo ympäristövastuullisesta toiminnasta

Hei,

Olen Henrietta Kaukkila ja opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Teen opintojeni opinnäytetyön Lapijoen päiväkotia Metsätähden. Osana toiminnallista opinnäytetyötä sadutan lapsia ja he saavat myös kuvittaa omat satunsa. Lopullinen opinnäytetyö ja sadutusteos julkaistaan päiväkodille sekä Internetissä opinnäytetyöpankki Theseuksessa (www.theseus.fi).

- Lapseni etunimen ja iän saa mainita sadutusteoksessa
 Lapseni etunimeä ja ikää ei saa mainita sadutusteoksessa

Lapsen nimi: _____

Huoltajan allekirjoitus: _____

Ystävällisin terveisin, Henrietta Kaukkila

Hei,

Olen Henrietta Kaukkila ja opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Teen opintojeni opinnäytetyön Lapijoen päiväkotia Metsätähden. Osana toiminnallista opinnäytetyötä sadutan lapsia ja he saavat myös kuvittaa omat satunsa. Lopullinen opinnäytetyö ja sadutusteos julkaistaan päiväkodille sekä Internetissä opinnäytetyöpankki Theseuksessa (www.theseus.fi).

- Lapseni etunimen ja iän saa mainita sadutusteoksessa
 Lapseni etunimeä ja ikää ei saa mainita sadutusteoksessa

Lapsen nimi: _____

Huoltajan allekirjoitus: _____

Ystävällisin terveisin, Henrietta Kaukkila